

**ЗАКЛЮЧНІ ЗАУВАЖЕННЯ
ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ
КОМІТЕТУ ООН
З ПРАВ ДИТИНИ
УКРАЇНА, 2011 РІК**

версія, адаптована для дітей та підлітків

ЗМІСТ

ВСТУП

4-6

**КОНВЕНЦІЯ ООН
ПРО ПРАВА ДИТИНИ ТА ЇЇ ІСТОРІЯ**

7-8

**ЗАКЛЮЧНІ ЗАУВАЖЕННЯ
ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ КОМІТЕТУ ООН
З ПРАВ ДИТИНИ: УКРАЇНА**

9-36

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИТИНА»

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ

9-11

Недискримінація
Найкращі інтереси дитини
Право на життя, виживання та розвиток
Повага до поглядів і думок дитини

ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА І СВОБОДИ

12-14

Реєстрація народжень
Ім'я та підданство (громадянство)
Свобода думки, а також асоціацій і мирних зборів
Катування та інші жорстокі, нелюдські або такі,
що принижують людську гідність,
види поводження з дитиною чи покарання

**СІМЕЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ
ТА АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ДОГЛЯД**

15-18

Сімейне середовище
Діти, позбавлені сімейного середовища
Усиновлення
Жорстоке та недбале поводження

**БАЗОВЕ МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ
ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

18-23

Діти-інваліди
Охорона здоров'я та медичне обслуговування
Здоров'я підлітків
Психічне здоров'я
Споживання наркотиків, алкоголю, тютюну та інших
психоактивних речовин
ВІЛ/СНІД
Рівень життя

ОСВІТА, ДОЗВІЛЛЯ ТА КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ

24-25

Освіта, включно з професійною підготовкою та орієнтацією
Цілі освіти
Відпочинок, дозвілля, культурна та мистецька діяльність

СПЕЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ ІЗ ЗАХИСТУ

26-33

Діти — шукачі притулку та діти-біженці
Економічна експлуатація, включно з використанням дитячої праці
Діти, які живуть та/або працюють на вулиці
Сексуальна експлуатація та насильство
Продаж, торгівля та викрадення
Телефонні служби допомоги
Відправлення дитячого правосуддя (ювенальна юстиція)
Діти — жертви та свідки злочинів
Діти із числа національних меншин чи тубільного населення

ЗАГАЛЬНІ ЗАХОДИ З ВПРОВАДЖЕННЯ

34-35

Навчання
Поінформованість
Законодавство
Координатор
Національний план
Збір даних та моніторинг
Омбудсман у справах дітей
Розподіл коштів
Громадянське суспільство
Міжнародне співробітництво заради дітей
Участь у процесі прийняття рішень

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОБ'ЄДНАННЯ, ЯКІ БРАЛИ УЧАСТЬ У ПІДГОТОВЦІ АДАПТОВАНОЇ ВЕРСІЇ ЗАКЛЮЧНИХ ЗАУВАЖЕНЬ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ КОМІТЕТУ З ПРАВ ДИТИНИ ООН

36

КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ

39

ВСТУП

ДРУЗІ!

ВИ ЗАРАЗ ТРИМАЄТЕ В РУКАХ ДОКУМЕНТ, ЯКИЙ Є ВАЖЛИВИМ ДЛЯ ВСІХ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ В УКРАЇНІ, ОСКІЛЬКИ ВПЛИВАЄ НА ДОТРИМАННЯ ПРАВ КОЖНОЇ ДИТИНИ.

ЩО ЦЕ?

Цей документ називається «Заключні зауваження та рекомендації Комітету ООН з прав дитини: Україна» (скорочено *Заключні рекомендації*). Він був підготовлений узимку 2011 року. В ньому Комітет визначає основні порушення прав дитини в Україні та висловлює своє бачення того, яким чином ці порушення можна усунути.

ДЛЯ ЧОГО НАПИСАЛИ ЦЕЙ ДОКУМЕНТ ДОКУМЕНТ?

Цей документ написали для того, щоб допомогти Україні змінити на краще ситуацію, яка склалася із захистом прав дитини. На нього мають орієнтуватися всі без винятку установи і служби, які працюють з дітьми та для дітей. У 2017 році Україна звітуватиме перед експертами Комітету ООН з прав дитини про те, яким чином вона виконала ці рекомендації.

ЩО ТАКЕ КОМІТЕТ ООН З ПРАВ ДИТИНИ?

Комітет ООН з прав дитини — це спеціальний орган, створений у 1991 році при Організації Об'єднаних Націй. Комітет здійснює нагляд за виконанням

Конвенції про права дитини країнами-учасницями, а також двох факультативних протоколів до Конвенції щодо участі дітей у збройних конфліктах і торгівлі дітьми, дитячої проституції й дитячої порнографії. До складу Комітету входять 18 незалежних експертів, які обираються країнами-учасницями терміном на 4 роки. Експерти комітету представляють усі континенти та основні правові системи світу. Кожна країна має право висунути свою кандидатуру для роботи в Комітеті. Ключовою вимогою до кандидата є його/її високі моральні якості та компетентність у сфері захисту прав дитини. Імена всіх експертів Комітету ООН можна знайти за цим посиланням <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/members.htm>

Організація Об'єднаних Націй (ООН) — міжнародна організація, утворена для підтримки та зміцнення міжнародного миру та безпеки, розвитку співробітництва між державами.

Основи її діяльності та структури розроблялися у роки Другої світової війни. Назву «Об'єднані Нації» було вперше вжито у Декларації Об'єднаних Націй, підписаній 1 січня 1942 року. Засновниками ООН стала 51 держава, серед яких була й Україна.

ЯК ПРАЦЮЄ КОМІТЕТ ООН?

Експерти Комітету збираються тричі на рік у м. Женева (Швейцарія). На кожну зустріч приїжджають представники кількох країн, щоб відзвітувати про впровадження Конвенції

ООН з прав дитини. Для цього кожна країна раз на 4—6 років подає до Комітету спеціальну Державну доповідь. Експерти Комітету за потреби можуть вимагати від країн додаткової інформації. Додаткові дані можуть надати також представники громадських організацій, які працюють із дітьми та для дітей. Як правило, їхня інформація є більш критичною і висвітлює найбільш гострі проблеми, пов'язані із захистом прав та інтересів дітей.

Громадська організація — це об'єднання громадян, яке утворюється для реалізації їхніх спільних інтересів. Станом на 1 січня 2009 року в Україні налічувалось 2876 всеукраїнських громадських та 65 951 організація місцевого значення. Увага таких організацій прикута до різноманітних питань, пов'язаних із захистом прав людини та представництвом інтересів людей. Зокрема це право людей на свободу слова та зібрань, на свободу від катувань (порушення закону в міліції, тюрмах тощо), на доступ до освіти (особливо для людей з обмеженими можливостями), на здоров'я (розповсюдження ВІЛ/СНІД, туберкульозу, раку тощо), захист прав дитини, питання екологічної безпеки, боротьби із корупцією тощо.

ЧИ ВРАХОВУЄ КОМІТЕТ ООН ДУМКУ ДИТИНИ?

Комітет ООН рекомендує державам та громадськості враховувати думку дітей під час підготовки звітів. Він також спонукає дітей безпосередньо подавати інформацію

до Комітету. Діти можуть самостійно викласти своє бачення проблем, з якими вони стикаються. Письмовий текст документа можна передати до Комітету одразу після того, як подано інформацію від держави. Існує також можливість, щоб діти, які подали таку інформацію, зустрілися з експертами Комітету і розповіли їм про наявні проблеми особисто. Саме на основі інформації, отриманої від влади, громадських організацій і дітей, формуються заключні зауваження та рекомендації.

ЩО ТАКЕ АДАПТОВАНА ВЕРСІЯ І ДЕ МОЖНА ВЗЯТИ ПОВНУ?

Заключні рекомендації написані для спеціалістів, які працюють у галузі захисту прав дитини, й інколи містять поняття, специфічні для цієї галузі. Разом з тим, цей документ стосується прав та інтересів дитини, і діти мають право знати про нього і розуміти його. Для того щоб його сутність була зрозуміла дітям різного віку, його «переклали» мовою дітей. Такий варіант, окрім іншого, передбачає, що до деяких слів та термінів у тексті надаються пояснення й тлумачення. Аби зрозуміти, наскільки серйозними є деякі проблеми, в тексті також подано певні цифри і факти, яких немає у «дорослому» варіанті Заключних рекомендацій.

Але ми хочемо, щоб ви, діти і молоді люди, мали таку саму інформацію, як і дорослі. Тому ми також надаємо вам електронне посилання, за яким ви зможете знайти оригінальний документ

Заключних рекомендацій: <http://www.wcu-network.org.ua/ua/network/source/1750/1806/>

ДЛЯ ЧОГО ДІТЯМ ЗНАТИ, ЩО НАПИСАНО В ЗАКЛЮЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЯХ?

Ви, скоріш за все, знайомі з Конвенцією ООН про права дитини, в якій перелічено основні права та свободи дітей. Заключні рекомендації допоможуть вам краще зрозуміти Конвенцію. Коли ви ознайомитесь із ними, вам легше буде побачити, в яких саме ситуаціях порушуються ваші права, права ваших друзів та інших дітей. Тоді ви зможете звернутися по допомогу або поставити запитання про те, чому так відбувається. Це є першим кроком до того, щоб захистити себе і свої права.

ХТО В УКРАЇНІ ЗАХИЩАЄ ПРАВА ДИТИНИ?

В Україні є державні та недержавні установи, які опікуються правами дітей.

Парламентський контроль за дотриманням прав людини і дитини здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Відповідно до Конституції України кожна дитина, як і доросла людина, може звернутися до Уповноваженого за захистом своїх прав. Уповноважений може порушувати питання про забезпечення чи поновлення порушених прав дорослих і дітей перед будь-яким органом влади або посадовою особою в Україні – Президентом, Прем'єр-міністром, міністрами,

главами держадміністрацій, міськими та сільськими головами. Верховною Радою України на посаду Уповноваженого обрано Ніну Карпачову. Ти завжди можеш звернутися до неї або до **Представника Уповноваженого з прав людини з питань захисту прав дитини**, рівноправ'я та недискримінації – **Наталії Іванової**, написавши листа на адресу: **01008, м. Київ, вул. Інститутська, 21/8** або зателефонувавши на «гарячу лінію»: **+38-044-253-75-89** чи електронною поштою: **omb@ombudsman.gov.ua**.

Є також **Уповноважений з прав дитини**, який радить Президенту України, яким чином захищати права дитини. Його звати **Юрій Павленко**. З ним ти можеш зв'язатися за телефоном **+38-044-255-78-03** або електронною поштою: **pavlenko@aru.gov.ua**.

В Україні також існує **загальнонаціональна телефонна лінія довіри для дітей**. За її номером **0-800-500-33-5** або **386** ти зможеш отримати відповіді на запитання про те, як слід діяти у разі порушення твоїх прав. **Телефонні дзвінки за цими телефонами є безкоштовними**.

Також у кожній області та в кожному місті працює низка державних і громадських організацій, серед них і **служби у справах дітей**. Дізнатися номер телефону цієї служби у своєму місті або регіоні ти можеш на сайті **<http://www.ditu.gov.ua/network>** або звернувшись до вчителів, соціальних працівників та волонтерів соціальних служб.

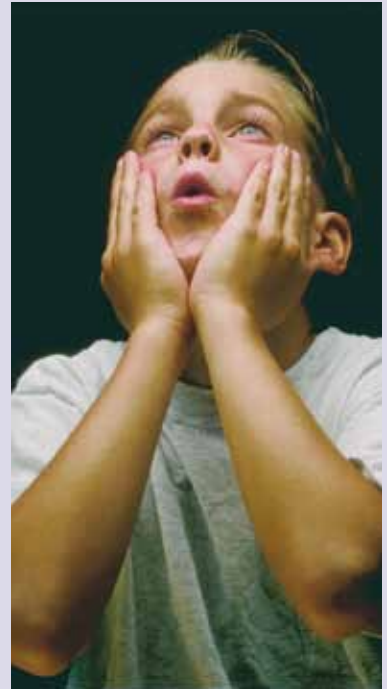
КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ПРАВА ДИТИНИ ТА ЇЇ ІСТОРІЯ

ЧОМУ ВИНИКЛА ПОТРЕБА РОЗРОБИТИ КОНВЕНЦІЮ ООН ПРО ПРАВА ДИТИНИ?

Точкою відліку для розроблення будь-якої правозахисної конвенції є усвідомлення проблеми, яка потребує розгляду міжнародною громадою.

До спроб захистити дітей від неприйнятної ставлення та експлуатації вдавалися ще у XIX столітті, коли до досягнення повноліття діти вважалися власністю батьків. Головна увага реформаторів була прикута до проблем використання дитячої праці та неприпустимого поводження з безпритульними дітьми й дітьми-сиротами. 1923 року Еглантайн Джебб створила проект Декларації прав дитини, яку були ухвалено Лігою Націй у 1924 році.

Разом з тим, права дитини окремо не згадувалися ні у Всесвітній декларації з прав людини, ані в правозахисних конвенціях ООН. Ці документи передбачали, що на дітей поширюються права дорослих людей, проте в них діти не визнаються носіями прав.

КОЛИ БУЛО РОЗПОЧАТО РОБОТУ НАД КОНВЕНЦІЄЮ ООН ПРО ПРАВА ДИТИНИ?

Першим кроком до Конвенції стала Декларація прав дитини. У 1959 році робоча група уклала десять принципів, що визначали основні права, якими мають користуватися всі діти. Разом з тим, принципи Декларації не були обов'язковими для виконання урядами з юридичної точки зору. Тому необхідно було перевести їх у форму конвенції.

Офіційний процес розроблення Конвенції про права дитини тривав 9 років. Протягом цього періоду представники урядів, міжурядових та неурядових організацій намагалися досягнути консенсусу стосовно тексту конвенції.

КОЛИ КОНВЕНЦІЯ НАБУЛА ЧИННОСТІ?

Конвенція про права дитини була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1989 році. За короткий термін її ратифікували більше країн, ніж будь-яку іншу конвенцію ООН. Завдяки цьому 1990 року вона набула чинності як міжнародний закон. Загалом Конвенцію ратифікували 193 країни світу.

В Україні Конвенція ООН про права дитини набула чинності з 27 вересня 1991 року, і з цього часу вона є складовою українського національного законодавства.

ЯКА СТРУКТУРА ТЕКСТУ КОНВЕНЦІЇ, СКІЛЬКИ ТА ЯКІ САМЕ ПРАВА ДИТИНИ ВОНА ВИЗНАЧАЄ?

Конвенція ООН про права дитини складається з трьох частин і містить 54 статті, в яких визначено біля сорока прав. Умовно їх можна поділити на чотири групи:

«Піклуйтеся про мене». До них належать права на достатнє та здорове харчування, на освіту, медичну допомогу, розваги.

«Не знущайтеся наді мною». До цієї групи належать право на захист від економічної експлуатації та примусової праці, право не бути залученим до військових дій, право на захист від сексуальної експлуатації.

«Я маю власну думку». До цієї групи належать право виражати свої погляди, право сповідувати свою власну релігію, право об'єднуватися з іншим дітьми в організації, право на інформацію.

«Я потребую спеціальної допомоги». Життя деяких дітей є важчим, ніж у їхніх однолітків. Тому такі діти потребують спеціальної уваги і піклування. Це діти-інваліди; діти, позбавлені батьківського піклування; діти-біженці; діти у конфлікті із законом.

Повний текст Конвенції ООН про права дитини, адаптований для дітей, ви знайдете в наступному розділі.

Заключні зауваження та рекомендації Комітету ООН з прав дитини: Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИТИНА» (СТАТТЯ 1 КОНВЕНЦІЇ¹)

ПРОБЛЕМИ,
ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН
В УКРАЇНІ.

- Дівчата можуть одружуватись раніше за хлопців.
- В окремих випадках діти також можуть одружуватись у віці 14 років.

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ (СТАТТІ 2, 3, 6 ТА 12 КОНВЕНЦІЇ)

ПРОБЛЕМИ,
ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ:

- Діти — представники національних меншин ризикують стати потерпілими від злочинів, скоєних за расовими мотивами.
- Замість того, щоб підтримувати заходи, спрямовані на розвиток толерантності та міжкультурного діалогу, держава підтримує «патріотичну освіту».
- Діти-інваліди, діти з національних меншин (особливо діти ромів), «діти вулиці», діти, які живуть із ВІЛ/СНІДом, діти біженців та шукачів притулку зазнають дискримінації в різних сферах життя.

СТАТТЯ 1. ВИЗНАЧЕННЯ ДИТИНИ.

ДОТИ, ПОКИ ТОБІ НЕ ВИПОВНИТЬСЯ 18 РОКІВ, ТИ ВВАЖАЄШСЯ ДИТИНОЮ І МАЄШ УСІ ПРАВА, ВИКЛАДЕНІ В ЦІЙ КОНВЕНЦІЇ.

Офіційний шлюбний вік — це мінімальний вік, у якому ви можете одружитися. При цьому важливо пам'ятати, що з моменту одруження дитина набуває повної дієздатності, тобто вона бере на себе відповідальність не лише за себе, а й за свою пару та дитину (якщо ранній шлюб укладається з причини вагітності).

У різних країнах шлюбний вік різний: у США або Єгипті — 18 років; у Північній Ірландії — 17; в Намібії — 16; у Швеції — 15; в Канаді — 14; в Кореї — 13; у Мексиці — 12 років.

Разом з тим, 16 років, поза сумнівом, — найпоширеніший у світі шлюбний вік.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Слід внести зміни до законодавства України, щоб гарантувати однаковий шлюбний вік для хлопців і дівчат — 18 років.
- Необхідно внести зміни до законодавства України, щоб мінімальний шлюбний вік становив 16 років.
- Треба чітко визначити обставини, які дозволяють шлюб у 16 років.

НЕДИСКРИМІНАЦІЯ

СТАТТЯ 2.

ЗАБОРОНА ДИСКРИМІНАЦІЇ. ТЕБЕ НЕ ПОВИННІ ДИСКРИМІНУВАТИ З ЖОДНОЇ ПРИЧИНИ, ЗОКРЕМА ЧЕРЕЗ КОЛІР ШКИРИ, РАСОВУ, СТАТЕВУ, МОВНУ, РЕЛІГІЙНУ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ, ПЕРЕКОНАННЯ, РЕЛІГІЙНІ ПОГЛЯДИ, ПОХОДЖЕННЯ, СОЦІАЛЬНИЙ ЧИ МАЙНОВИЙ СТАТУС, СТАН ЗДОРОВ'Я, ЧЕРЕЗ ТВОЇХ БАТЬКІВ ЧИ ЗАКОННИХ ОПІКУНІВ АБО З БУДЬ-ЯКИХ ІНШИХ ПРИЧИН.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Україна має вживати заходів, що попереджуватимуть будь-які прояви дискримінації дітей за будь-якими ознаками.

- Мають підтримуватись молодіжні програми, які пропагують міжкультурний діалог, толерантність та повагу до національних та культурних відмінностей.

- Необхідно слідкувати за становищем дітей, які є найбільш уразливими до дискримінації.

- Принципи недискримінації мають бути прописані у законодавстві.

Дискримінація (від лат. *Discriminatio* — відмінність) — нерівне ставлення до людей, в основі якого лежать упередження або вподобання, пов'язані з расовою приналежністю, кольором шкіри, статтю, мовними відмінностями, релігією, політичними переконаннями, інвалідністю тощо.

Національні меншини — групи громадян певної держави, які не є представниками основної етнічної групи, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою.

Расизм — упереджене особисте ставлення до інших людей через їхню приналежність до певної групи або через колір шкіри з метою позбавлення їх певних прав (на працевлаштування, житло тощо).

Толерантність (від лат. *tolerantia* — терпіння) — у загальному значенні здатність приймати щось, не схвалюючи це. На індивідуальному рівні — здатність людини сприймати без агресії думки, які відрізняються від її власних, а також особливості поведінки та способу життя інших людей. Терпимість до чужого способу життя, поведінки, звичаїв, почуттів, ідей, вірувань є умовою стабільності та єдності суспільств, особливо тих, які не є однорідними ні у релігійному, ні в етнічному, ні в інших соціальних вимірах.

Міжкультурна комунікація — спілкування між представниками різних культур. Її якість можна поліпшити, якщо представники різних культур будуть однаково інтерпретувати символи і мати сильне бажання спілкуватися ефективно.

Ксенофобія (від грец. *ξένος*, «чужий» і *φόβος*, «страх») — патологічний і необґрунтований страх перед усім новим, іноземним, особливо перед вихідцями з інших країн, їх культурою, звичаями.

НАЙКРАЩІ ІНТЕРЕСИ ДИТИНИ

ПРОБЛЕМИ,
ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН
В УКРАЇНІ

- Найкращі інтереси дитини не враховуються, коли ухвалюються рішення стосовно дітей. Зокрема це стосується дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які контактують із законом.

СТАТТЯ 3.

НАЙКРАЩЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ.

ВСІ ДІЇ СТОСОВНО ДІТЕЙ МАЮТЬ ВИКОНУВАТИСЬ ІЗ ПІДВИЩЕНОЮ І ПЕРШОЧЕРГОВОЮ УВАГОЮ ДО НАЙКРАЩОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТВОЇХ ІНТЕРЕСІВ ТА ІНТЕРЕСІВ БУДЬ-ЯКОЇ ДИТИНИ.

Найкращі інтереси дитини – принцип за яким рішення ухвалюються з урахуванням інтересів дитини. Він багато разів згадується в Конвенції і розповсюджується на всі дії, які стосуються дітей:

А) найкращі інтереси окремих дітей. Всі рішення, які стосуються догляду за дітьми, їх здоров'я, освіти і т.д., повинні враховувати принцип забезпечення найкращих інтересів, зокрема з боку батьків, спеціалістів та інших осіб, які відповідають за дітей. Для цього держава повинна забезпечити можливість того, щоб діти мали змогу брати участь в судах, і щоб діти могли заслуховуватися у всіх випадках, коли вони можуть виразити свої погляди або вподобання;

Б) найкращі інтереси дітей як групи. Принцип найкращі інтереси дитини повинен враховуватися при розробці всіх законів, прийнятті адміністративних і судових рішень і наданні услуг, які зачіпають дітей. Це відноситься до заходів, що безпосередньо зачіпають інтереси дітей(наприклад, які пов'язані з медичним обслуговуванням, шкільним навчанням, системою догляду) а також до заходів, які опосередковано впливають на дітей (наприклад, заходи, що стосуються питання середовища, житла або транспорту).

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Багато дітей помирають при народженні. Багато матерів помирають при пологах.
- Незначна кількість пологових будинків/відділень, які є «доброзичливими до дитини».

ПРАВО НА ЖИТТЯ, ВИЖИВАННЯ ТА РОЗВИТОК

СТАТТЯ 6.

ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА РОЗВИТОК.

ТИ МАЄШ ПРАВО ЖИТИ Й РОЗВИВАТИСЯ. ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ЗАБЕЗПЕЧИТИ ТВОЄ ВИЖИВАННЯ Й ЗДОРОВИЙ РОЗВИТОК.

«Лікарня, доброзичлива до дитини» — спеціальне звання, що присвоюється медичному закладу, в якому діти з перших хвилин після народження потрапляють в обійми мами, з якою більше не розлучаються, починають смоктати груди в першу годину після пологів і отримують тільки грудне молоко.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Слід покращувати медичні послуги, що надаються матері та дитині.
- Необхідно збільшувати кількість висококваліфікованих працівників у системі охорони здоров'я матері й дитини і здійснювати їх навчання.
- Слід пропагувати відповідальне батьківство і здоровий спосіб життя.
- Треба підтримувати створення «Лікарень, доброзичливих до дитини», особливо в сільській місцевості.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Слід створити системи та процедури державної політики, що будуть враховувати найкращі інтереси дитини, особливо дітей у контакт із законом та дітей, позбавлених батьківського піклування.

ПОВАГА ДО ПОГЛЯДІВ І ДУМОК ДИТИНИ

СТАТТЯ 12. ПОВАГА ДО ПОГЛЯДІВ ДИТИНИ.

ЯКЩО ДОРОСЛІ ПРИЙМАЮТЬ РІШЕННЯ, ЩО СТОСУЄТЬСЯ ТВОЇХ ІНТЕРЕСІВ, ТИ МАЄШ ПРАВО ВІЛЬНО ВИСЛОВЛЮВАТИ СВОЮ ДУМКУ З ЦЬОГО ПРИВОДУ, Й ТВОЯ ДУМКА МАЄ БУТИ ВРАХОВАНА ПРИ ПРИЙНЯТТІ ТАКОГО РІШЕННЯ.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Необхідно внести до законодавства зміни, що дадуть дітям можливість брати участь і бути заслуханими в судових і адміністративних процесах, які їх стосуються.

- Державна концепція стосовно дітей у конфлікті із законом повинна передбачати право на висловлення ними власної думки.

- Право висловлювати власну думку має бути закріплене в Законі про освіту. Цим Законом має також гарантуватися можливість створювати учнівські ради.

- Думку дитини повинні поважати і чути в родині, школі та громаді.

- Діти повинні мати можливість участі в усіх справах, які їх стосуються.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Погляди й думки дитини продовжують загалом ігноруватися у цивільних та адміністративних процедурах, а також при здійсненні ювенального правосуддя.

- Участь дітей у процесах прийняття рішень щодо їхнього майбутнього залишається радше винятком, аніж правилом.

Типові адміністративні процедури охоплюють, наприклад, рішення про освіту, здоров'я, оточення, умови проживання чи захист дитини.

Перелік цивільних та адміністративних процедур може охоплювати, але не обмежується наступним: розлучення батьків; ув'язнення; опіка та усиновлення; діти, у яких проблеми із законом; діти, які є жертвами фізичного чи психологічного насильства, зґвалтування чи інших злочинів; питання охорони здоров'я чи соціального захисту; діти без супроводу; діти, які домагаються притулку; діти-біженці; жертви воєнних конфліктів та інших надзвичайних ситуацій.

Діти у конфлікті із законом — це діти, які скоїли правопорушення або підозрюються у його скоєнні.

Правосуддя, або процес здійснення правосуддя. Правосуддя означає справедливість для всіх. У процесі здійснення правосуддя беруть участь багато людей, які разом намагаються зробити так, щоб була досягнута справедливість і щоб усім були забезпечені рівні права.

Правосуддя — одна із форм державного управління, засіб виконання державою внутрішньої функції охорони правопорядку, власності, прав і свобод громадян шляхом вирішення спеціальним органом державної влади — судом цивільних і кримінальних справ згідно із правилами, передбаченими цивільним і кримінальним процесуальним правом, тобто шляхом застосування від імені держави норм права до встановлених у судовому засіданні фактів і відносин, а в необхідних випадках — і мір примусу до правопорушників.

Ювенальне правосуддя (юстиція) (від латинських слів *juvenalis* — юнацький та *juvenis* — юнак, юнка; *justitia* — справедливість, правосуддя) — спеціалізована система правосуддя щодо неповнолітніх.

Система ювенального правосуддя стосується дітей, які вчинили правопорушення або підозрюються у його скоєнні. Тобто це система, яка стосується осіб віком до 18 років. В системі ювенальної юстиції правопорушник важливіший, ніж правопорушення. Як наслідок, важливіше — допомога і виправлення дитини, а не її покарання.

Участь — залучення особи до яких-небудь дій, коли її голос є почутим та сприймається всерйоз — зазвичай при ухваленні певних рішень. Але участь також може бути суто символічною. В такому випадку людина не сприймається всерйоз і їй дозволяють брати участь у певних подіях лише для того, щоб не засмучувати її, або тому, що це гарно виглядає з боку.

ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА І СВОБОДИ (СТАТТІ 7, 8, 13—17, 19 ТА 37 (А) КОНВЕНЦІЇ)

РЕЄСТРАЦІЯ НАРОДЖЕНЬ

СТАТТЯ 7.

РЕЄСТРАЦІЯ НАРОДЖЕННЯ,
ІМЕНІ, ГРОМАДЯНСТВА ТА
ПІКЛУВАННЯ БАТЬКІВ.

ТИ МАЄШ ПРАВО НА
ОФІЦІЙНУ РЕЄСТРАЦІЮ
ТВОГО НАРОДЖЕННЯ, ІМЕНІ
Й ГРОМАДЯНСТВА. ТИ МАЄШ
ПРАВО ЗНАТИ СВОЇХ БАТЬКІВ
І РОЗРАХОВУВАТИ НА ЇХНЕ
ПІКЛУВАННЯ.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Велика кількість дітей-ромів не є зареєстрованими і не мають особистих документів. Тому вони не можуть отримати доступу до освіти, медичних послуг і працевлаштування.

Доступ — можливість скористатися чим-небудь або отримати зиск із чого-небудь (напр., мати доступ до освіти або медичних послуг).

Роми – кочовий народ індійського походження, що живе в багатьох країнах світу. Ці люди також відомі як цигани, проте правильно називати їх рома. Роми є одною з найчисленніших етнічних меншин у Європі.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Повинна існувати можливість безкоштовної та обов'язкової реєстрації дитини незалежно від її етнічного походження та соціального статусу.

- Необхідно скасувати будь-які покарання, як-от штрафи, за неспроможність зареєструвати дитину. Інформацію про необхідність та обов'язковість реєстрації слід поширювати, особливо серед рома.

ІМ'Я ТА ПІДДАНСТВО (ГРОМАДЯНСТВО)

СТАТТЯ 8.

ЗБЕРЕЖЕННЯ
ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ.

ДЕРЖАВА ПОВИННА
ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ ДОТРИМАННЯ
ТВОГО ПРАВА НА ІМ'Я,
ГРОМАДЯНСТВО Й СІМЕЙНІ
ЗВ'ЯЗКИ.

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Дитина може бути позбавлена громадянства України.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Необхідно гарантувати право дитини не бути позбавленою громадянства за будь-яких обставин.

- Ратифікувати Конвенцію про статус осіб без громадянства та про скорочення осіб без громадянства.

Конвенція — (лат. conventio — договір, угода) — різновид міжнародної угоди, в якій прописані норми є обов'язковими з юридичної точки зору для сторін, які підписали цю Конвенцію.

СВОБОДА ДУМКИ, А ТАКОЖ АСОЦІАЦІЙ І МИРНИХ ЗБОРІВ

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Дітям заборонено брати участь у політичних мітингах та демонстраціях, а також створювати дитячі об'єднання політичного чи релігійного спрямування

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Законодавство України має чітко і недвозначно захищати право дитини на свободу думки.
- Слід проаналізувати Закон України про молодіжні та дитячі громадські організації на відповідність його праву дитини на свободу асоціацій і вільних зборів (ст. 15 КПД).

Право на свободу думки, совісті та релігії передбачає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноосібно, так і спільно з іншими, як приватно, так і публічно.

СТАТТЯ 13.

СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ ТА ІНФОРМАЦІЇ.

ТИ МАЄШ ПРАВО МАТИ, ШУКАТИ, ОТРИМУВАТИ Й ПЕРЕДАВАТИ ІНФОРМАЦІЮ БУДЬ-ЯКОГО ВИДУ (НАПРИКЛАД, ЗА ДОПОМОГОЮ ПРЕСИ, ТЕЛЕБАЧЕННЯ, МИСТЕЦТВА, РАДІО ЧИ ІНТЕРНЕТУ), ЗА УМОВИ, ЩО ЦЯ ІНФОРМАЦІЯ НЕ ШКОДИТЬ ТОБІ ЧИ ІНШИМ ЛЮДЯМ.

СТАТТЯ 14.

СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ Й РЕЛІГІЇ.

ТИ МАЄШ ПРАВО НА ПЕРЕКОНАННЯ Й РЕЛІГІЮ І МОЖЕШ ПРАКТИКУВАТИ СВОЮ РЕЛІГІЮ, ЯКЩО ЦЕ НЕ ПОРУШУЄ ПРАВ ІНШИХ ЛЮДЕЙ. ТВОЇ БАТЬКИ ПОВИННІ ПОЯСНИТИ ТОБІ ЦІ ПРАВА.

СТАТТЯ 15.

СВОБОДА АСОЦІАЦІЙ Й МИРНИХ ЗІБРАНЬ.

ТИ МАЄШ ПРАВО ЗУСТРІЧАТИСЬ І ОБ'ЄДНУВАТИСЬ У ГРУПИ З ІНШИМИ ДІТЬМИ, ЯКЩО ТІЛЬКИ ЦЕ НЕ ШКОДИТЬ ІНШИМ ЛЮДЯМ.

СТАТТЯ 16.

ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ, ЧЕСТЬ І РЕПУТАЦІЯ.

ТИ МАЄШ ПРАВО НА ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ. НИХТО НЕ МАЄ ПРАВА ШКОДИТИ ТВОЇЙ РЕПУТАЦІЇ, А ТАКОЖ ЗАХОДИТИ В ТВІЙ ДІМ І ЧИТАТИ ТВОЇ ЛИСТИ АБО ЕЛЕКТРОННУ ПОШТУ БЕЗ ДОЗВОЛУ. ТИ Й ТВОЯ СІМ'Я МАЄТЕ ПРАВО НА ЗАХИСТ ВІД НЕЗАКОННОГО ПОСЯГАННЯ НА ВАШУ ЧЕСТЬ І РЕПУТАЦІЮ.

СТАТТЯ 17.

ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ТА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.

ТИ МАЄШ ПРАВО НА ДОСТОВІРНУ ІНФОРМАЦІЮ З РІЗНИХ ДЖЕРЕЛ, З КНИГ, ГАЗЕТ, ЖУРНАЛІВ, ТЕЛЕБАЧЕННЯ, РАДІО Й ІНТЕРНЕТУ. ІНФОРМАЦІЯ МУСИТЬ БУТИ КОРИСНОЮ Й ДОСТУПНОЮ ДЛЯ ТВОГО РОЗУМІННЯ.

КАТУВАННЯ ТА ІНШІ ЖОРСТОКІ, НЕЛЮДСЬКІ АБО ТАКІ, ЩО ПРИНИЖУЮТЬ ЛЮДСЬКУ ГІДНІСТЬ, ВИДИ ПОВОДЖЕННЯ З ДИТИНОЮ ЧИ ПОКАРАННЯ

СТАТТЯ 19. ЗАХИСТ ВІД УСІХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА, НЕДБАЛОГО СТАВЛЕННЯ ТА ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ. ДЕРЖАВА ПОВИННА ЗАБЕЗПЕЧИТИ ДОБРЕ СТАВЛЕННЯ ДО ТЕБЕ, ЗАХИСТ ВІД БУДЬ-ЯКИХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА, НЕДБАЛОГО СТАВЛЕННЯ Й ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З БОКУ БАТЬКІВ ЧИ ТИХ ОСІБ, ЩО ПІКЛЮЮТЬСЯ ПРО ТЕБЕ.

СТАТТЯ 37.

ЗАХИСТ ВІД КАТУВАНЬ, ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ ТА ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ. ЯКЩО ТИ ПОРУШИВ ЗАКОН, З ТОБОЮ НЕ ПОВИННІ ПОВОДИТИСЯ ЖОРСТОКО. ТЕБЕ НЕ МОЖУТЬ ВІДПРАВИТИ У В'ЯЗНИЦЮ РАЗОМ ІЗ ДОРОСЛИМИ, У ТЕБЕ МАЄ БУТИ МОЖЛИВІСТЬ ПІДТРИМУВАТИ КОНТАКТИ ЗІ СВОЄЮ СІМ'ЄЮ.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти часто зазнають жорстокого поводження під час допитів у відділеннях міліції.

- Діти-мігранти можуть зазнавати жорстокого поводження з боку офіцерів Державної прикордонної служби.

- До дітей застосовуються тілесні покарання удома, в школі та інших дитячих установах.

- Діти часто не знають, що такі дії є забороненими.

Механізм з грецької дослівно перекладається як «знаряддя», «машина». Механізм — це те, що допомагає нам здійснювати заплановане, діяти.

Стандарти — прийнята норма діяльності або опис відповідного механізму дії з показниками результатів тощо.

Стратегії — довгострокові цілі або плани.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Необхідно впроваджувати заходи, які попереджуватимуть будь-які форми насильства.

- Слід навчати працівників міліції та офіцерів Державної прикордонної служби міжнародних стандартів поводження з дітьми, що забороняють будь-які форми насильства.

- Необхідно відслідковувати становище дітей, позбавлених волі, та створити для цього спеціальні механізми, зокрема використовувати механізми, зазначенні у рекомендаціях комітетів ООН з прав людини та проти катувань.

- Треба забезпечити оперативне і ефективне розслідування всіх випадків катувань чи жорстокого поводження з дітьми та карати винних у цих злочинах.

- Необхідно дослідити питання доступу дитини, позбавленої волі, до правосуддя, щоб забезпечити її захист від катування та жорстокого поводження.

- Слід припинити практику тілесних покарань дитини вдома та в інших середовищах.

- Повсюдно пропагувати позитивне виховання дитини, що несумісне із жорстокістю.

- Необхідно розробити державний план (стратегію) для розв'язання проблеми жорстокого поводження з дітьми.

- Розв'язуючи проблеми насильства, слід брати до уваги особливі потреби і дівчат, і хлопців.

- Необхідно дотримуватись рекомендацій, викладених у Дослідженні Генерального секретаря ООН про насильство щодо дітей (http://www.unicef.org/ukraine/ukr/world-report_Ukr.indd.pdf)

- Співпрацювати та звертатися по допомогу до інституцій ООН та громадських організацій.

СІМЕЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ДОГЛЯД (СТАТТІ 5, 18 (ПУНКТИ 1-2), 9-11, 19-21, 25, 27 (ПУНКТ 4) ТА 39 КОНВЕНЦІЇ)

СІМЕЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Багато дітей не мають родин або з народження, або через те, що їхніх батьків позбавили батьківських прав.

- Замість того, щоб допомагати батькам, які мають труднощі, у вихованні дітей, їх позбавляють батьківських прав.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Слід забезпечити необхідну підтримку та ресурси для зміцнення сімей.

- Варто підтримувати батьків, навіть якщо вони не виконують свої батьківські обов'язки.

- Дітей слід вилучати з родин та поміщати в прийомні сім'ї або інтернатні заклади лише у крайніх випадках і лише коли це відповідає їхнім найкращим інтересам.

- Необхідно відслідковувати та визначати батьків, яким потрібна соціальна допомога

СТАТТЯ 5.

ВИХОВАННЯ В СІМ'І Й РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ ДИТИНИ. ТВОЯ РОДИНА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ТВОЄ ВИХОВАННЯ В ТАКІЙ МІРІ, ЩОБ, ДОРΟΣЛІШАЮЧИ, ТИ ВЧИВСЯ ПРАВИЛЬНО КОРИСТУВАТИСЯ СВОЇМИ ПРАВАМИ. ДЕРЖАВА ПОВИННА ПОВАЖАТИ ЦЕ ПРАВО.

СТАТТЯ 18.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАТЬКІВ. БАТЬКИ НЕСУТЬ РІВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ТВОЄ ВИХОВАННЯ Й РОЗВИТОК І ПОВИННІ ЗАВЖДИ ВРАХОВУВАТИ ТВОЇ ІНТЕРЕСИ. ДЕРЖАВА МАЄ НАДАВАТИ БАТЬКАМ НАЛЕЖНУ ДОПОМОГУ У ВИХОВАННІ Й РОЗВИТКУ ДІТЕЙ, ОСОБЛИВО ЯКЩО БАТЬКИ ПРАЦЮЮТЬ.

СТАТТЯ 9.

РОЗЛУКА З БАТЬКАМИ. ТЕБЕ НЕ ПОВИННІ РОЗЛУЧАТИ З ТВОЇМИ БАТЬКАМИ, ЗА ВИНЯТКОМ ТИХ ВИПАДКІВ, КОЛИ ЦЕ ВІДПОВІДАЄ ТВОЇМ ІНТЕРЕСАМ (НАПРИКЛАД, КОЛИ БАТЬКИ НЕ ПІКЛЮЮТЬСЯ ПРО ТЕБЕ ЧИ ЖОРСТОКО З ТОБОЮ ПОВОДЯТЬСЯ). ЯКЩО ТВОЇ БАТЬКИ РОЗЛУЧИЛИСЯ, ТИ МАЄШ ПРАВО РЕГУЛЯРНО ЗУСТРІЧАТИСЯ З НИМИ, КРІМ ТИХ ВИПАДКІВ, КОЛИ ЦЕ МОЖЕ ТОБИ НАШКОДИТИ.

СТАТТЯ 10.

ВОЗЗ'ЄДНАННЯ СІМ'І. ЯКЩО ТИ І ТВОЇ БАТЬКИ ПРОЖИВАЄТЕ В РІЗНИХ КРАЇНАХ, ТИ ПОВИНЕН МАТИ МОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕТИНАТИ КОРДОН ЦИХ КРАЇН ТА ПОВЕРТАТИСЬ У ВЛАСНУ, ЩОБ ПІДТРИМУВАТИ ОСОБИСТІ ВІДНОСИНИ ЗІ СВОЇМИ БАТЬКАМИ АБО ПОЄДНАТИСЯ ІЗ СІМ'ЄЮ.

СТАТТЯ 11.

ЗАХИСТ ВІД НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ В ІНШУ КРАЇНУ. ДЕРЖАВА ПОВИННА ВЖИВАТИ ЗАХОДІВ, ЩОБ ПОПЕРЕДИТИ НЕЗАКОННЕ ВИВЕЗЕННЯ ТЕБЕ З ТВОЄЇ КРАЇНИ.

Позбавлення батьківських прав — це вид покарання, який застосовується в тих випадках, коли здоров'я, фізичний, психічний, духовний і моральний розвиток дитини піддається небезпеці внаслідок застосування батьками неправомірних способів реалізації своїх батьківських прав, неналежної їх поведінки або злісного ухилення від виконання батьківських обов'язків.

Позбавлення батьківських прав — крайній захід. Необхідно насамперед надати допомогу родині, яка переживає труднощі.

Приймочна сім'я — сім'я або окрема особа, яка не перебуває у шлюбі, що добровільно за плату взяла на виховання та спільне проживання одну або більше (до чотирьох) дітей-сиріт та/або дітей, позбавлених батьківського піклування

Інтернатний заклад — навчально-виховний або виховний заклад для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, де вони живуть, харчуються, навчаються.

Сьогодні такі заклади вважаються застарілими і неефективними для виховання дітей, оскільки вони суттєво обмежують спілкування дітей з навколишнім світом, а також не мають нічого спільного із родиною.

ДІТИ, ПОЗБАВЛЕНІ СІМЕЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти, позбавлені родини, продовжують виховуватись у великих інтернатних закладах, замість закладів, умови яких наближені до сімейних.

Соціальна реінтеграція — це повернення додому або до звичного середовища після важкого етапу в житті. Такими складними етапами можуть бути перебування в інтернатному закладі, в ув'язненні тощо.

СТАТТЯ 27.

РІВЕНЬ ЖИТТЯ.

ТИ МАЄШ ПРАВО НА ТАКИЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ, ЯКИЙ НЕОБХІДНИЙ ДЛЯ ТВОГО ФІЗИЧНОГО, РОЗУМОВОГО, МОРАЛЬНОГО ТА ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ. ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ДОПОМАГАТИ ТИМ БАТЬКАМ, ЯКІ НЕ МОЖУТЬ ЗАБЕЗПЕЧИТИ СВОЇМ ДІТЯМ НЕОБХІДНІ УМОВИ ЖИТТЯ.

СТАТТЯ 20.

ЗАХИСТ ДИТИНИ, ЩО НЕ МАЄ СІМ'Ї. ЯКЩО БАТЬКИ Й СІМ'Я НЕ МОЖУТЬ ПОДБАТИ ПРО ТЕБЕ В ДОСТАТНІЙ МІРІ, ТОДІ ЗА ТОБОЮ МАЮТЬ ДОГЛЯДАТИ ЛЮДИ, ЩО ПОВАЖАЮТЬ ТВОЮ РЕЛІГІЮ, ТРАДИЦІЮ Й МОВУ.

СТАТТЯ 25.

ПЕРІОДИЧНА ОЦІНКА ПРИ ОПІЦІ. ЯКЩО ТИ ПЕРЕБУВАЄШ ПІД ОПІКОЮ І ПРО ТЕБЕ ПІКЛУЄТЬСЯ МІСЦЕВА ВЛАДА АБО УСТАНОВИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ОПІКУ, А НЕ ТВОЇ БАТЬКИ, ДЕРЖАВА ПОВИННА РЕГУЛЯРНО ПЕРЕВІРЯТИ УМОВИ ТВОГО ЖИТТЯ, ЩОБ УПЕВНИТИСЯ, ЩО ПРО ТЕБЕ ДОБРЕ ДБАЮТЬ.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Необхідно докладати максимум зусиль для того, щоб діти, позбавлені батьківського піклування, виховувались в умовах, наближених до сімейних — у родичів, в прийомних родин тощо, а не у великих інтернатних закладах.

- Слід удосконалювати систему допомоги родинам, що сприятиме їх реінтеграції.

- Треба відстежувати умови догляду за дітьми, позбавленими батьківської опіки і піклування.

- У цій роботі слід керуватися міжнародними стандартами, зокрема розробленими ООН.

УСИНОВЛЕННЯ

Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення (відома як Гаазька Конвенція) — це міжнародний акт, який регулює процес міжнародного усиновлення дітей. Важливою специфікою цього документа є те, що він встановлює перевагу внутрішньодержавного усиновлення — тобто що діти-сироти не віддаються для усиновлення за кордон, допоки не вичерпані всі можливості влаштувати дитину в її рідній країні. Коли вже йдеться про усиновлення дітей з України до іншої країни, необхідно, щоб існували механізми захисту дитини нашою державою до того часу, коли їм виповниться 18 років. Одним з інструментів такого захисту може бути Гаазька Конвенція.

СТАТТЯ 21.

ВСИНОВЛЕННЯ.

ЯКЩО ТЕБЕ ВСИНОВЛЮЮТЬ, ПЕРШ ЗА ВСЕ МУСЯТЬ НЕУХИЛЬНО ДОТРИМУВАТИСЯ ТВОЇХ ІНТЕРЕСІВ, НЕЗАЛЕЖНО ВІД ТОГО, УСИНОВЛЕНИЙ ТИ В КРАЇНІ, ДЕ НАРОДИВСЯ, ЧИ ТЕБЕ ПЕРЕВЕЗЛИ ЖИТИ ДО ІНШОЇ КРАЇНИ.

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Батьки, які відмовляються від дитини, не завжди повною мірою розуміють наслідки своїх дій.

- Батьки-усиновлювачі мають можливість самі вибирати дитину, тоді як більш ефективно було б підбирати батьків, які найкраще підходять дитині.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Інформувати біологічних батьків про наслідки їхньої згоди на усиновлення дитини.

- Приєднатися до Гаазької Конвенції.

ЖОРСТОКЕ ТА НЕДБАЛЕ ПОВОДЖЕННЯ

СТАТТЯ 19.

ЗАХИСТ ВІД УСІХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА, НЕДБАЛОГО СТАВЛЕННЯ ТА ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ. ДЕРЖАВА ПОВИННА ЗАБЕЗПЕЧИТИ ДОБРЕ СТАВЛЕННЯ ДО ТЕБЕ, ЗАХИСТ ВІД БУДЬ-ЯКИХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА, НЕДБАЛОГО СТАВЛЕННЯ Й ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З БОКУ БАТЬКІВ ЧИ ТИХ ОСІБ, ЩО ПІКЛЮЮТЬСЯ ПРО ТЕБЕ.

СТАТТЯ 37.

ЗАХИСТ ВІД КАТУВАНЬ, ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ ТА ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ.

ЯКЩО ТИ ПОРУШИВ ЗАКОН, З ТОБОЮ НЕ ПОВИННІ ПОВОДИТИСЯ ЖОРСТОКО. ТЕБЕ НЕ МОЖУТЬ ВІДПРАВИТИ У В'ЯЗНИЦЮ РАЗОМ ІЗ ДОРОСЛИМИ, У ТЕБЕ МАЄ БУТИ МОЖЛИВІСТЬ ПІДТРИМУВАТИ КОНТАКТИ ЗІ СВОЄЮ СІМ'ЄЮ.

СТАТТЯ 39.

ВІДНОВЛЮВАЛЬНИЙ ДОГЛЯД.

ЯКЩО ТИ СТАВ ЖЕРТВОЮ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ, КОНФЛІКТУ, ТОРТУР, ЗНЕВАГИ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ, ТО ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ЗРОБИТИ ВСЕ МОЖЛИВЕ, ЩОБ ВІДНОВИТИ ТВОЄ ФІЗИЧНЕ ТА ДУШЕВНЕ ЗДОРОВ'Я І ДАТИ ТОБІ МОЖЛИВІСТЬ ПОВЕРНУТИСЯ ДО СУСПІЛЬСТВА.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти зазнають насильства вдома та поза родину.

- Діти або інші особи не повідомляють про випадки жорстокого та недбалого поводження з дітьми до служб, які мають розв'язувати ці проблеми.

- Діти часто не знають про те, що з 14 років вони можуть самостійно звертатися до суду за захистом своїх прав та інтересів.

- Випадки жорстокого та недбалого поводження з дитиною майже не розслідуються, кількість випадків судового переслідування таких правопорушень незначна.

- Діти, батьки та інші члени родини не отримують якісної медичної та соціальної допомоги (зокрема батьки, які чинять насильство, жорстокість або недбало поводяться з дитиною).

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Ознайомлювати громадян з нормами Закону про охорону дитинства та Сімейного кодексу (ст. 18), які забороняють будь-які форми насильства щодо дитини.

- Запроваджувати навчання батьків з метою формування у них батьківських навичок, а також інформувати їх про негативні наслідки жорстокого та недбалого поводження з дітьми.

- Забезпечити можливість отримання допомоги дітям, які зазнають жорстокого поводження, та їхнім батькам й іншим членам родин.

- Навчати спеціалістів, які працюють з дітьми, виявляти випадки жорстокого поводження з дітьми та правильно на них реагувати.

- Забезпечити ресурси для аналізу ситуації стосовно жорстокого поводження з дітьми.

Ресурси можуть бути фінансовими (напр., гроші), людськими (напр., працівники), матеріальними (напр., обладнання) тощо

Пункт 1 статті 18 Сімейного кодексу України: «Кожен учасник сімейних відносин, який досяг чотирнадцяти років, має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу».

БАЗОВЕ МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

**(Статті 6, 18 (пункт 3), 23, 24, 26, 27
(пункти 1—3) Конвенції)**

ДІТИ-ІНВАЛІДИ

СТАТТЯ 23.

ДІТИ-ІНВАЛІДИ.

ЯКЩО ТИ МАЄШ ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ЧИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ, ТИ МАЄШ ПРАВО НА ОСОБЛИВИЙ ДОГЛЯД, ПІДТРИМКУ Й ОСВІТУ, АБИ ТИ МІГ ЖИТИ ПОВНОЦІННО Й НЕЗАЛЕЖНО СУСПІЛЬНИМ ЖИТТЯМ, ВІДПОВІДНО ДО СВОЇХ МОЖЛИВОСТЕЙ.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти-інваліди та їхні родини не отримують належної освітньої, соціальної й медичної допомоги.

- Замість того, щоб допомогти батькам дітей з вадами розвитку у їх вихованні та розвитку, дітей поміщують до закритих закладів, які не є доброзичливими до дитини.

- Діти, які мають розумові вади, позбавлені можливості навчатися.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Необхідно створити систему, в якій діти-інваліди матимуть рівноправний з іншими дітьми доступ до освітніх, соціальних та інших послуг, не залишаючи родини та громади.

- Слід створювати можливості для виявлення фізичних та психічних порушень дітей у ранньому віці та забезпечувати допомогу і підтримку батьками цих дітей. Це допоможе запобігти поміщенню дітей у закриті заклади. Треба відстежувати умови догляду за дітьми, які перебувають у закритих закладах, залучати до цієї роботи громадські організації.

Особливості розвитку/інвалідність — фізичні (напр., відсутність руки або ноги, порушення роботи певних фізіологічних механізмів) або розумові відхилення. Проте сьогодні у світі утверджується тенденція розглядати інвалідність як недолік в організації суспільства, яке приділяє недостатню увагу або зовсім не приділяє уваги людям з відповідними проблемами та вилучає їх зі звичайного соціального життя.

Люди з обмеженими можливостями — цей термін стосується людей, які вважають, що їм важко виконувати щоденні обов'язки, або часто опиняються в невигідному становищі при працевлаштуванні, або яким необхідні особливі умови з огляду на їхній фізичний стан.

Термін «закриті заклади» в даному випадку означає одну з форм інтернатних закладів, у яких діти перебувають на постійній основі — живуть, харчуються, навчаються, лікуються. Це суттєво обмежує їхнє спілкування із зовнішнім світом, а відтак є негативним для розвитку дитини чинником.

Система (від давньозгр. σύστημα — ціле, складене із частин, сполучення) — поєднання за певними закономірностями окремих елементів (норм, закладів, людських дій тощо), що являють собою певну єдність.

Соціальний — пов'язаний із життям і стосунками людей у суспільстві; синонім слова «суспільний».

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

СТАТТЯ 24.

ЗДОРОВ'Я ТА ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я.

ТИ МАЄШ ПРАВО НА ОХОРОНУ СВОГО ЗДОРОВ'Я (НАПРИКЛАД, НА ЛІКИ, ДОСТУП ДО ЛІКАРЕНЬ ТА ПОСЛУГ КВАЛІФІКОВАНИХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ). ТИ МАЄШ ПРАВО НА ПИТНУ ВОДУ, ПОЖИВНУ ЇЖУ, ЧИСТЕ ДОВКІЛЛЯ Й ПРОФІЛАКТИКУ ХВОРОБ, ЩОБ ЗАЛИШАТИСЯ ЗДОРОВИМ. БАГАТІ КРАЇНИ МАЮТЬ ДОПОМОГТИ БІДНИМ КРАЇНАМ ДОСЯГТИ ТАКИХ СТАНДАРТІВ

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти часто не мають доступу до безкоштовної медичної допомоги, гарантованого Конституцією України.

- Діти з малозабезпечених сімей та із сільської місцевості не завжди мають доступ навіть до первинної медичної допомоги.

- Замість широкого інформування про користь грудного молока для дітей спостерігається засилля реклами продуктів, які його замінюють (молочних сумішей, каш тощо), в результаті зростає кількість дітей у віці до 6 місяців, позбавлених грудного вигодовування.

- Спостерігається низький рівень довіри населення до профілактичних щеплень, що знижує кількість прищеплених дітей.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Збільшити бюджетне фінансування системи охорони здоров'я.

- Розвивати систему первинної медичної допомоги, а також якість медичних послуг у сільській місцевості.

- Посилити пропагування грудного вигодовування.

- Поширювати інформацію про необхідність щеплень.

Щеплення — профілактичний захід, що використовується з метою захисту людини від захворювань. Він передбачає введення в організм ослабленого безпечного вірусу з метою набуття ним імунітету до відповідного захворювання. Завдяки цьому профілактичному заходу було свого часу подолано віспу. Останнім часом з'являється багато новин, телесюжетів щодо негативних наслідків щеплення. Офіційні представники медичної галузі коментують їх неохоче, що породжує в людей недовіру до якості вакцин, а також до самої процедури.

ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ

СТАТТЯ 6.

ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА РОЗВИТОК.

ТИ МАЄШ ПРАВО ЖИТИ Й РОЗВИВАТИСЯ. ДЕРЖАВА
ЗОБОВ'ЯЗАНА ЗАБЕЗПЕЧИТИ ТВОЄ ВИЖИВАННЯ Й ЗДОРОВИЙ
РОЗВИТОК.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Здоров'я підлітків погіршується.

- Діти не отримують достатньої інформації про шляхи передачі деяких хвороб, зокрема тих, які передаються статевим шляхом, що призводить до поширення таких захворювань.

- Велика кількість підліткових абортів, що є однією з основних причин материнської смертності.

- Бракує спеціалістів, добре обізнаних із питаннями здоров'я підлітків.

ЮНІСЕФ (Дитячий Фонд ООН) — це спеціалізована установа ООН, яка відстоює права дітей та виступає за пріоритетність дій, спрямованих на покращення становища найуразливіших та знедолених. Мета фонду — поліпшення стану здоров'я, харчування, умов існування дітей.

Міжнародна технічна допомога (МТД) — ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються на безоплатній і безповоротній основі з метою підтримки місцевого й державного розвитку.

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я

СТАТТЯ 6.

ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА РОЗВИТОК.

ТИ МАЄШ ПРАВО ЖИТИ Й РОЗВИВАТИСЯ. ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ЗАБЕЗПЕЧИТИ ТВОЄ ВИЖИВАННЯ Й ЗДОРОВИЙ РОЗВИТОК

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти, особливо із сільської місцевості та хлопчики, часто вдаються до самогубств

ВООЗ (Всесвітня організація охорони здоров'я) — спеціалізована установа ООН. Головна мета ВООЗ — сприяння забезпеченню охорони здоров'я населення усіх країн світу. Текст Статуту ВООЗ можна коротко сформулювати як «Людина має право на здоров'я».

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Провести комплексний аналіз ситуації зі здоров'ям підлітків та планувати подальші заходи на основі цієї інформації.
- Проводити профілактичні заходи, спрямовані на запобігання вагітності у підлітковому віці, надання підліткам інформації про небезпечність абортів та хвороб, що передаються статевим шляхом.
- Розвивати послуги у сфері підліткового здоров'я, особливо в сільській місцевості.
- Здійснити кроки, спрямовані на зниження рівня материнської смертності, пов'язаної з абортами у підлітковому віці.
- Гарантувати, щоб погляди і думки дитини стосовно абортів були почуті й враховані.
- Звертатися до ЮНІСЕФ для отримання технічної допомоги.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Розробити комплексну стратегію в галузі забезпечення дитячого психічного здоров'я.
- Пропагувати психічне здоров'я, здійснювати консультування, профілактику розладів психічного здоров'я у системі первинної медичної допомоги, у школах та в громаді, а також надавати стаціонарні та амбулаторні послуги щодо забезпечення психічного здоров'я, доброзичливі до дитини.
- Спрямувати зусилля на попередження самогубств серед дітей та молоді, зокрема шляхом розширення мережі доступних психологічних консультацій та покращення роботи соціальних працівників у школах.
- Звертатися по допомогу до ВООЗ.

СПОЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ, АЛКОГОЛЮ, ТЮТЮНУ ТА ІНШИХ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН

СТАТТЯ 33.

ДІТИ ТА НЕЗАКОННЕ ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ.

ДЕРЖАВА МУСИТЬ ЗРОБИТИ ВСЕ МОЖЛИВЕ, ЩОБ УБЕРЕГТИ ТЕБЕ ВІД НЕЗАКОННОГО ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ, НЕ ДОПУСТИТИ ТВОЄЇ УЧАСТІ У ВИРОБНИЦТВІ ТА ТОРГІВЛІ НАРКОТИКАМИ.

СТАТТЯ 6.

ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА РОЗВИТОК.

ТИ МАЄШ ПРАВО ЖИТИ Й РОЗВИВАТИСЯ. ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ЗАБЕЗПЕЧИТИ ТВОЄ ВИЖИВАННЯ Й ЗДОРОВИЙ РОЗВИТОК.

СТАТТЯ 18.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАТЬКІВ. БАТЬКИ НЕСУТЬ РІВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ТВОЄ ВИХОВАННЯ Й РОЗВИТОК І ПОВИННІ ЗАВЖДИ ВРАХОВУВАТИ ТВОЇ ІНТЕРЕСИ. ДЕРЖАВА МАЄ НАДАВАТИ БАТЬКАМ НАЛЕЖНУ ДОПОМОГУ У ВИХОВАННІ Й РОЗВИТКУ ДІТЕЙ, ОСОБЛИВО ЯКЩО БАТЬКИ ПРАЦЮЮТЬ.

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

• Діти вживають ін'єкційні наркотики. Це насамперед стосується дітей, які перебувають у місцях позбавлення волі, дітей, залишених батьками-мігрантами, «дітей вулиці».

• Споживання ін'єкційних наркотиків є головною причиною захворювання на ВІЛ.

• Діти, які вживають наркотики, не мають доступу до медичних та реабілітаційних спеціальних послуг, яким вони могли б довіряти.

• Замість отримання допомоги дитина, яка вживає наркотики, може опинитися за ґратами.

• Багато дітей починають вживати алкоголь та палити тютюн у ранньому віці, що, зокрема, пов'язано з невиконанням на практиці заборони продажу цих речовин дітям.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

• Необхідно створити систему надання спеціалізованих та доброзичливих до молоді послуг з лікування наркотичної залежності та зменшення її шкідливих наслідків для дітей та молодих людей; врахувати для цього останні зміни у законодавстві та існуючі успішні практики.

• Вживання або володіння наркотиками не повинно перешкоджати доступу дитини до таких послуг. Для цього слід внести зміни до законів, згідно з якими володіння чи вживання наркотиків дітьми трактується як кримінальний злочин.

• Необхідно інформувати медичних працівників та працівників правоохоронних органів, які працюють з дітьми, щодо питань профілактики ВІЛ.

• Обов'язковим має бути розслідування та покарання будь-яких зловживань з боку правоохоронців щодо таких дітей.

• Слід забезпечити виконання на практиці норми, що забороняє продаж дітям алкоголю та тютюну.

• Необхідно намагатися ліквідувати причини, з яких діти п'ють, палять та вживають наркотики.

ВІЛ/СНІД

СТАТТЯ 6. ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА РОЗВИТОК.

ТИ МАЄШ ПРАВО ЖИТИ Й РОЗВИВАТИСЯ. ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ЗАБЕЗПЕЧИТИ ТВОЄ ВИЖИВАННЯ Й ЗДОРОВИЙ РОЗВИТОК.

СТАТТЯ 24. ЗДОРОВ'Я ТА ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я.

ТИ МАЄШ ПРАВО НА ОХОРОНУ СВОГО ЗДОРОВ'Я (НАПРИКЛАД, НА ЛІКИ, ДОСТУП ДО ЛІКАРЕНЬ ТА ПОСЛУГ КВАЛІФІКОВАНИХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ). ТИ МАЄШ ПРАВО НА ПИТНУ ВОДУ, ПОЖИВНУ ЇЖУ, ЧИСТЕ ДОВКІЛЛЯ Й ПРОФІЛАКТИКУ ХВОРОБ, ЩОБ ЗАЛИШАТИСЯ ЗДОРОВИМ. БАГАТІ КРАЇНИ МАЮТЬ ДОПОМОГТИ БІДНИМ КРАЇНАМ ДОСЯГТИ ТАКИХ СТАНДАРТІВ.

ВІЛ/СНІД — вірус імунодефіциту людини (ВІЛ) викликає синдром набутого імунодефіциту (СНІДу), що інфікує клітини організму. Викликаючи порушення в роботі захисної системи організму, він призводить до виникнення різноманітних симптомів та захворювань, що можуть призвести до смерті людини. ВІЛ-інфекція передається статевим шляхом (статеві контакти без презервативів) або в результаті потрапляння до крові разом із наркотиками (через заражені голки або шприци). ВІЛ також передається від матері до дитини при народженні чи годуванні груддю або при переливанні крові.

Конфіденційна інформація — інформація про людину (персональні дані) або організацію, доступ до якої та поширення якої можливі лише за згодою її власників (тобто тих, кого ця інформація безпосередньо стосується) і лише на тих умовах, які вони вкажуть.

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти не отримують достатню інформацію про шляхи передачі ВІЛ/СНІДу.

- Багато дітей та підлітків, особливо у віці від 15 до 19 років, хворіють на ВІЛ, багато дітей помирають від СНІДу.

- Дітям, хворим на ВІЛ/СНІД, бракує медичної допомоги та ліків.

- Через розголошення інформації про дітей, хворих на ВІЛ/СНІД, їм важко навчатися в школах.

РІШЕННЯ,

ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Забезпечити належне фінансування та інші ресурси для виконання державних програм, спрямованих на попередження ВІЛ/СНІДу, зокрема серед дітей та молоді.

- Приділяти особливу увагу дотриманню людських прав дітей та молоді, яких торкнулася проблема ВІЛ/СНІДу або які наражаються на ризик інфікування ВІЛ, зокрема «дітей вулиці» та тих, хто страждає від наркотичної залежності.

- Забезпечити доступ цих дітей до конфіденційних послуг, доброзичливих до молоді.

- Проводити більш активні інформаційні кампанії з проблематики ВІЛ/СНІДу та інших захворювань, що передаються статевим шляхом, для підлітків і для широкої громадськості.

РІВЕНЬ ЖИТТЯ

СТАТТЯ 26.

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. СУСПІЛЬСТВО, В ЯКОМУ ТИ ЖИВЕШ, МУСИТЬ НАДАВАТИ ТОБІ МОЖЛИВОСТІ КОРИСТУВАТИСЯ ЙОГО БЛАГАМИ, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ ТОБІ РОЗВИВАТИСЯ ТА ЖИТИ В ГАРНИХ УМОВАХ (НАПРИКЛАД, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, ХАРЧУВАННЯ, ЗДОРОВ'Я Й СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ). ДЕРЖАВА МУСИТЬ НАДАТИ ДОДАТКОВІ ЗАСОБИ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИХ СІМЕЙ.

СТАТТЯ 27.

РІВЕНЬ ЖИТТЯ. ТИ МАЄШ ПРАВО НА ТАКИЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ, ЯКИЙ НЕОБХІДНИЙ ДЛЯ ТВОГО ФІЗИЧНОГО, РОЗУМОВОГО, МОРАЛЬНОГО ТА ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ. ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ДОПОМАГАТИ ТИМ БАТЬКАМ, ЯКІ НЕ МОЖУТЬ ЗАБЕЗПЕЧИТИ СВОЇМ ДІТЯМ НЕОБХІДНІ УМОВИ ЖИТТЯ.

ОСВІТА, ДОЗВІЛЛЯ ТА КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ (СТАТТІ 28, 29 ТА 31 КОНВЕНЦІЇ)

ОСВІТА, ВКЛЮЧНО З ПРОФЕСІЙНОЮ ПІДГОТОВКОЮ ТА ОРІЄНТАЦІЄЮ

СТАТТЯ 28.

ПРАВО НА ОСВІТУ. ТИ МАЄШ ПРАВО НА ОСВІТУ. У ШКОЛАХ ПОВИННІ ДОТРИМУВАТИСЬ ПРАВ ДИТИНИ Й ПОВАЖАТИ ЇЇ ЛЮДСЬКУ ГІДНІСТЬ. ПОЧАТКОВА ОСВІТА МАЄ БУТИ ОБОВ'ЯЗКОВОЮ ТА БЕЗКОШТОВНОЮ. БАГАТІ КРАЇНИ ПОВИННІ ДОПОМОГТИ БІДНІШИМ КРАЇНАМ ДОСЯГТИ ТАКИХ СТАНДАРТІВ.

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Сім'ї з дітьми, які проживають в умовах бідності, не отримують належної соціальної підтримки. Особливо це стосується багатодітних сімей та сімей з дітьми у віці до трьох років.

- Високий рівень корупції в країні.

РІШЕННЯ,

ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Питання прав дитини має враховуватись під час впровадження державних програм із соціально-економічного розвитку та подолання бідності.

- Більше уваги потрібно приділяти подоланню бідності та захисту родин із дітьми, які переживають фінансові труднощі.

- Слід проводити більш ефективну роботу з подолання корупції

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Зменшується кількість навчальних закладів, що ускладнює доступ до освіти багатьом дітям — особливо із сільської місцевості, дітям ромів та дітям-інвалідам.

- Не всі дошкільнята можуть відвідувати дитячі садки через те, що кількість останніх недостатня.

- Дітям не надаються освітні послуги належної якості внаслідок недостатнього фінансування цієї галузі та низького рівня зарплати вчителів.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Збільшити гарантоване Законом про бюджет фінансування для закладів освіти.
- Проаналізувати причини скорочення шкіл та зменшення кількості дітей, які їх відвідують.
- Запровадити інклюзивну освіту та забезпечити доступ до освіти всім без винятку дітям, зокрема й тим, що мають особливі потреби.
- Вживати заходів для того, щоб жодна дитина не зазнавала дискримінації в закладах освіти та позашкільної діяльності.
- Збільшити доступність і якість дошкільної та шкільної освіти, особливо в сільській місцевості.
- Звертатися по допомогу до ЮНІСЕФ та ЮНЕСКО.

Інклюзивне навчання — це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей. Метою інклюзивного навчання є реалізація права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, їх соціалізація та інтеграція у суспільство, залучення сім'ї до участі у навчально-виховному процесі.

ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) — міжнародна організація, спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй, яка на основі співпраці своїх членів-держав у галузі освіти, науки, культури сприяє ліквідації неписьменності, підготовці національних кадрів, розвитку національних культур, охороні пам'яток культури тощо.

ЦІЛІ ОСВІТИ СТАТТЯ 29.

ЦІЛІ ОСВІТИ.

ОСВІТНІ ЗАКЛАДИ ПОВИННІ РОЗВИВАТИ ТВОЮ ОСОБИСТІТЬ, РОЗУМОВІ ТА ФІЗИЧНІ ЗДІБНОСТІ Й ПОВНІСТЮ РОЗКРИТИ ТВОЇ ТАЛАНТИ. ВОНИ МУСЯТЬ ПІДГОТУВАТИ ТЕБЕ ДО ДОРΟΣЛОГО ЖИТТЯ І НАВЧИТИ ПОВАЖАТИ СВОЇХ БАТЬКІВ, КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ Й ТРАДИЦІЇ СВОЄЇ ТА ІНШИХ КРАЇН. ТИ МАЄШ ПРАВО ВЧИТИСЯ ПРАВИЛЬНО КОРИСТУВАТИСЯ СВОЇМИ ПРАВАМИ.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти не мають повного доступу до знань про свої права, про міжкультурне порозуміння і толерантність.
- Освіта не сприяє набуттю дітьми практичних навичок, розвитку в них почуття власної гідності, впевненості у власних силах.
- У великої кількості учнів спостерігаються проблеми у навчанні, в тому від навчання, психологічний дискомфорт від перебування поряд з іншими учнями та багато хто відчуває байдужість з боку вчителів.

Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) займається проблемами прав людини в рамках ООН. Завдання Верховного комісара полягає в тому, щоб розвивати зусилля ООН із забезпечення дотримання прав людини та виступати на чолі міжнародного правозахисного руху моральним авторитетом і заступником жертв сваволі.

ВІДПОЧИНОК, ДОЗВІЛЛЯ, КУЛЬТУРНА ТА МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

СТАТТЯ 31.

ВІДПОЧИНОК, ДОЗВІЛЛЯ ТА КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ.

ТИ МАЄШ ПРАВО НА ВІДПОЧИНОК ТА ІГРИ, А ТАКОЖ НА УЧАСТЬ У КУЛЬТУРНОМУ І ТВОРЧОМУ ЖИТТІ КРАЇНИ.

Заклад культури — організація, діяльність якої спрямована на виробництво, збереження, тиражування і поширення культурних цінностей, благ, або така, що здійснює дозвіллеву (культурнодозвіллеву) діяльність. До таких можуть належати: клуб, бібліотека, палац культури, будинок музики, музей тощо

РІШЕННЯ,

ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Розробити державну програму щодо освіти в галузі прав людини.

- Забезпечити відповідність цілей освіти міжнародним стандартам.

- Звертатися по допомогу до ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ).

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти мають обмежений доступ до культурного життя та культурних закладів.

- Через це вони більше часу проводять перед телевізором, у компютерних клубах та ігрових залах.

- Розпорядження про обмеження доступу дітей до компютерних клубів та ігрових залів не виконуються.

РІШЕННЯ,

ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Гарантувати право дитини на дозвілля, заняття спортом, відвідування розважальних, культурних та мистецьких заходів.

- Збільшити кількість в Україні спортивних майданчиків, залів та стадіонів, клубів дозвілля, гуртків тощо.

СПЕЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ ІЗ ЗАХИСТУ

(Статті 22, 30, 32—36, 37 (b—d), 38—40 Конвенції)

ДІТИ — ШУКАЧІ ПРИТУЛКУ ТА ДІТИ-БІЖЕНЦІ

Шукач притулку (шукач статусу біженця) — особа, яка звернулася до державних органів із проханням про надання статусу біженця, але щодо якої ще не ухвалили рішення.

Сьогодні до України прибувають або проживають в Україні біженці з багатьох країн, серед яких: Афганістан, Бангладеш, Грузія, Ефіопія, Киргизстан, Конго, Кот-д'Івуар, Палестина, Сомалі, Узбекистан, Росія (у т.ч. Чечня) та інші

СТАТТЯ 22. ДІТИ-БІЖЕНЦІ.

ЯКЩО ТИ ПРИЙХАВ У НОВУ КРАЇНУ, БО НА ТВОЇЙ БАТЬКІВЩИНІ СТАЛО НЕБЕЗПЕЧНО ЖИТИ, ТИ МАЄШ ПРАВО НА ЗАХИСТ І ПІДТРИМКУ. ТИ МАЄШ ТАКІ САМІ ПРАВА, ЯК І ДІТИ, НАРОДЖЕНІ В ЦІЙ ДЕРЖАВІ.

СТАТТЯ 38. ЗАХИСТ ДІТЕЙ, ЯКІ БУЛИ ЗАЧЕПЛЕНІ ЗБРОЙНИМИ КОНФЛІКТАМИ.

ЯКЩО ТОБІ НЕ ВИПОВНИЛОСЯ 15 РОКІВ (18 У БІЛЬШОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН), ДЕРЖАВА НЕ ПОВИННА ДОЗВОЛЯТИ ТОБІ ВСТУПАТИ В АРМІЮ ЧИ БРАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЮ УЧАСТЬ У ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ. ДІТИ В ЗОНАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ ПОВИННІ ОТРИМУВАТИ ОСОБЛИВИЙ ЗАХИСТ І ДОГЛЯД.

Біженці — люди, які були змушені переїхати до іншої країни внаслідок виникнення загроз, таких як війна, природні лиха, політичні переслідування тощо, і не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань. Особливу групу складають діти-біженці, які стають жертвами специфічних видів переслідування, а саме: примусові операції на статевих органах для жінок та дівчат, використання дітей як солдат, торгівля дітьми, дитяча проституція, дитяче рабство. Біженець не може бути висланий або примусово повернутий до країни, де він може зазнати катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують людську гідність, видів поводження і покарання, або з якої він може бути висланий чи примусово повернутий до країн, де його життю або свободі загрожує небезпека через його расу, релігію, національність, громадянство (підданство), приналежність до певної соціальної групи або політичні переконання.

Статус біженця гарантує основні права людини, якими користуються громадяни України.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти — шукачі притулку та діти-біженці мають обмежений доступ до державної допомоги та послуг, зокрема медичних і психологічних послуг та послуг з перекладу.
- Замість отримання законного представника та замість того, щоб бути поміщеними до притулку, діти — шукачі притулку та діти-біженці, які не мають супроводу й документів, часто опиняються під вартою, а потім їх висилають до країни походження.
- Кількість таких дітей достеменно не відома.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Прийняти новий закон про біженців, який гарантував би дитині осіб, які мають статус біженців, такий самий статус.
- Надавати дітям — шукачам притулку без супроводу законного представника з тим, щоб гарантувати їм належний доступ до процедури отримання притулку, а також забезпечення допомоги і захисту (зокрема безкоштовні послуги перекладача).
- Не допускати позбавлення волі дитини-біженця або шукача притулку.
- Забезпечити ефективну співпрацю установ, які опікуються дітьми-біженцями.
- Забезпечити систему збирання даних стосовно дітей-біженців, завдяки якій можна буде побачити реальну кількість таких дітей віком до 18 років включно.
- Забезпечити реєстрацію дітей-біженців, які народилися в Україні.

ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЛУАТАЦІЯ, ВКЛЮЧНО З ВИКОРИСТАННЯМ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ

СТАТТЯ 32.

ДИТЯЧА ПРАЦЯ.

ДЕРЖАВА ПОВИННА ЗАХИЩАТИ ТЕБЕ ВІД НЕБЕЗПЕЧНОЇ, ШКІДЛИВОЇ ТА НЕПОСИЛЬНОЇ ПРАЦІ, ЩО ЗАВАЖАЄ ТВОЇЙ ОСВІТІ Й ДАЄ ІНШИМ МОЖЛИВІСТЬ ТЕБЕ ЕКСПЛУАТУВАТИ.

СТАТТЯ 33.

ДІТИ ТА НЕЗАКОННЕ ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ.

ДЕРЖАВА МУСИТЬ ЗРОБИТИ ВСЕ МОЖЛИВЕ, ЩОБ УБЕРЕГТИ ТЕБЕ ВІД НЕЗАКОННОГО ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ, НЕ ДОПУСТИТИ ТВОЄЇ УЧАСТІ У ВИРОБНИЦТВІ ТА ТОРГІВЛІ НАРКОТИКАМИ.

СТАТТЯ 36.

ЗАХИСТ ВІД ІНШИХ ФОРМ ЕКСПЛУАТАЦІЇ.

ТИ МАЄШ БУТИ ЗАХИЩЕНИЙ ВІД БУДЬ-ЯКИХ ДІЙ, ЩО МОЖУТЬ ЗАВДАТИ ШКОДИ ТВОЄМУ РОЗВИТКУ ТА ДОБРОБУТУ.

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Велика кількість дітей у віці до 15 років, зайнятих у сфері неформальної чи тіньової економіки, а саме на «копанках» (нелегальних шахтах), в індустрії комерційного сексу та у вуличних жебрацьких угрупованнях.

- Виявлено факти залучення дітей до роботи у складних чи небезпечних умовах.

- Випадки використання нелегальної дитячої праці майже не виявляються

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Забезпечити державні служби з нагляду за працею, які перевіряють дотримання законодавства про дитячу працю, належними ресурсами для активної діяльності.

- Розглянути можливість перевірки порушень законодавства про працю дітей на рівні неформальної економіки та в родинях, зокрема на основі методик Міжнародної організації праці.

- Застосовувати санкції проти осіб, які порушують законодавство про дитячу працю.

- Навчати спеціалістів, які повинні здійснювати відповідні перевірки дотримання законодавства про працю, з питань дитячої праці.

- Виконати міжнародні рекомендації про припинення використання дітей, які працюють на незаконних шахтах і займаються сортуванням і завантаженням вугілля на відкритих поверхах.

В Конвенції про права дитини чітко визначено, що коли вам не виповнилося 18 років, ви не зобов'язані виконувати роботу, яка вам шкодить або піддає вас експлуатації.

Шкідлива робота — це робота, яка: шкодить вашому здоров'ю та розвитку; викликає фізичний та емоційний стрес; не дає змоги здобувати освіту або грати та відпочивати.

Експлуатація — неналежне ставлення, використання кого-небудь, зокрема у корисливих цілях. Наприклад, примушення дитини до праці з метою сплати боргу батьків або примушення до небезпечної або незаконної праці з метою збагачення іншої особи.

Експлуаторська праця — це коли: вас примушують її здійснювати; вас купують або продають (торгівля дітьми); вас використовують у проституції та порнографії; ви позбавляєтесь гідності та поваги до себе; ви отримуєте несправедливу винагороду (або не отримуєте її взагалі).

В Україні ви можете розпочинати працювати з 14 років з дозволу обох батьків, а з 15 — з дозволу одного з батьків. Проте йдеться лише про такі види робіт і про таке навантаження, яке не шкодить вашому здоров'ю та не позбавляє вас часу для навчання й відпочинку.

Неформальна економіка — сектор економіки, царица людської діяльності, спрямованої на отримання вигоди, основне регулювання в якій відбувається за допомогою переважно неформальних норм. Сам термін є прикладом «негативного» визначення.

Серед нелегальних, але прибуткових видів діяльності можна назвати такі, як крадіжка, пограбування, розбій; корупція (перевищення посадових повноважень у корисливих цілях); відмивання грошей (надання незаконно отриманим коштам видимості легальності); контрабанда (порушення митних правил та вимог); браконьєрство (порушення правил полювання, рибної ловлі та вирубки лісу); виробництво підробної продукції; виготовлення синтетичних наркотиків або програм для зламування банківських систем (тіньова наука); інформаційне шахрайство, найм на роботу нелегалів тощо.

Міжнародна організація праці (МОП) — спеціалізована установа Ліги Націй, а після Другої світової війни — Організації Об'єднаних націй (ООН), що була заснована у 1919 році урядами різних країн для підтримання міжнародного співробітництва у справі забезпечення миру в усьому світі й зменшення соціальної несправедливості за рахунок поліпшення умов праці. У ХХ столітті першочерговими завданнями діяльності Міжнародної організації праці є підтримка демократії й соціального діалогу, боротьба з бідністю і безробіттям, заборона дитячої праці.

ДІТИ, ЯКІ ЖИВУТЬ ТА/АБО ПРАЦЮЮТЬ НА ВУЛИЦІ

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Слід розробити державну програму, яка допоможе «дітям вулиці» повернутися до життя в родинному середовищі.

- Збільшити кількість притулків та реабілітаційних центрів для допомоги «дітям вулиці».

- Підтримувати повноцінний розвиток «дітей вулиці» шляхом надання їм харчування, одягу, житла, медичного обслуговування та можливостей для навчання, зокрема професійної підготовки та тренінгів, спрямованих на набуття життєвих навичок.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Велика кількість дітей, які живуть та/або працюють на вулиці.

- Діти, які живуть на вулиці, наражаються на ризик для здоров'я, зокрема у зв'язку зі споживанням наркотиків та інших психоактивних речовин. Серед негативних чинників, які загрожують дитячому здоров'ю, слід назвати насамперед ВІЛ/СНІД, сексуальну експлуатацію, примусову працю та насильство з боку правоохоронців.

- Діти, які живуть та/або працюють на вулиці, не мають повноцінної соціальної підтримки (яка включає одяг, житло, медичне обслуговування та освіту).

- В Україні не надаються в необхідній мірі послуги реабілітації для дітей, які зловживають наркотиками.

СЕКСУАЛЬНА ЕКСПЛУАТАЦІЯ ТА НАСИЛЬСТВО

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Збільшується кількість випадків сексуального насильства, експлуатації та втягнення дітей у проституцію й виготовлення матеріалів порнографічного характеру.
- Велика кількість користувачів Інтернету цікавляться дитячою порнографією.
- Лише невелика кількість справ використання дітей розслідується та доходять до суду.
- Потерпілі діти майже не мають доступу до реабілітаційних послуг.

СТАТТЯ 34.

ЗАХИСТ ВІД СЕКСУАЛЬНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ.
ДЕРЖАВА ПОВИННА ЗАХИЩАТИ ТЕБЕ ВІД БУДЬ-ЯКИХ ФОРМ
СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА.

РІШЕННЯ,

ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В
УКРАЇНІ

- Внести зміни до законодавства України з тим, щоб воно відповідало КПД, особливо стосовно дитячої проституції та усіх інших форм сексуальної експлуатації дітей.
- Збирати інформацію про дітей, які потерпіли від сексуальної експлуатації, насильства та інших злочинів, зокрема такі дані мають бути в міліції.
- Боротися з основоположними причинами торгівлі дітьми та їх сексуальної експлуатації, як-от бідність.
- Покращити можливості міліції та соціальних працівників щодо виявлення й розслідування злочинів, пов'язаних із сексуальною експлуатацією та насильством, а також із дитячою порнографією, шляхом навчання і розширення їх технічних ресурсів (засоби зв'язку, обліку, спостереження тощо).
- Збільшити кількість центрів допомоги дітям, які потерпіли від сексуальної експлуатації та насильства.
- Звертатися по допомогу до ЮНІСЕФ.

Сексуальна експлуатація — неналежне, жорстоке поводження з дитиною і/або використання когось-небудь у власних інтересах шляхом залучення до проституції або протиправних чи аморальних дій, пов'язаних із наданням послуг статевого характеру.

Реабілітаційні послуги — послуги, спрямовані на відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності особи з метою сприяння її інтеграції в суспільство.

ПРОДАЖ, ТОРГІВЛЯ ТА ВИКРАДЕННЯ

СТАТТЯ 35.

ЗАХИСТ ВІД ТОРГІВЛІ
ДІТЬМИ, КОНТРАБАНДИ ТА
ВИКРАДЕННЯ.
ДЕРЖАВА ПОВИННА ВСІМА
СИЛАМИ БОРОТИСЯ ПРОТИ
ВИКРАДЕННЯ, КОНТРАБАНДИ
ТА ПРОДАЖУ ДІТЕЙ В
ІНШІ КРАЇНИ З МЕТОЮ
ЕКСПЛУАТАЦІЇ.

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Високий ризик стати жертвами торгівлі для дітей. Україна залишається одним із найбільших у Європі «джерел» торгівлі людьми.
- Дітям бракує інформації про небезпеки торгівлі людьми, що запобігала б їх потраплянню у небезпечні ситуації.
- Мало випадків судового переслідування осіб, задіяних у торгівлі людьми.

Торгівля людьми — купівля й продаж людей, найчастіше жінок та дітей. Часто відбувається на кордоні між країнами, особливо між бідними і багатими.

Міжнародна організація міграції (МОМ) є провідною міжурядовою організацією у галузі міграції, що тісно співпрацює з урядовими, міжурядовими та неурядовими партнерами. МОМ працює у сфері міграції й розвитку, полегшення міграційних процесів, регулювання міграції та вимушеної міграції. Діяльність МОМ, яка охоплює ці галузі, включає підтримку міжнародного міграційного законодавства, обговорення політики та розроблення рекомендацій, захист прав мігрантів, надання медичних послуг мігрантам і розгляд гендерних аспектів міграції.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Запобігати міжнародному викраденню дітей відповідно до міжнародних зобов'язань України та надати інформацію про цю роботу у наступній доповіді.

- Проводити більш активні інформаційні кампанії з попередження торгівлі дітьми, враховуючи ризики заманювання, пов'язані з обіцянками роботи та навчання за кордоном, участі в конкурсах краси тощо.

- Збільшити кількість розслідувань усіх можливих випадків торгівлі дітьми, для чого покращити ресурсну базу міліції.

- Робити все можливе, щоб відповідальні за злочини поставали перед судом.

- Звертатися по допомогу до ЮНІСЕФ і МОМ.

ТЕЛЕФОННІ СЛУЖБИ ДОПОМОГИ

Громадські організації вже виконали цю рекомендацію, створивши загальнонаціональну телефонну лінію довіри для дітей: **0-800-500-33-5** або **386**. Телефонні дзвінки на ці телефони є безкоштовними.

СТАТТЯ 4. ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВ, ВИЗНАЧЕНИХ КОНВЕНЦІЄЮ.

ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ПОДБАТИ ПРО ТЕ, ЩОБ ПРАВА, ВИЗНАЧЕНІ ЦІЄЮ КОНВЕНЦІЄЮ, БУЛИ ДОСТУПНІ ТОБІ Й УСІМ ДІТЯМ.

СТАТТЯ 39. ВІДНОВЛЮВАЛЬНИЙ ДОГЛЯД. ЯКЩО ТИ СТАВ ЖЕРТВОЮ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ, КОНФЛІКТУ, ТОРТУР, ЗНЕВАГИ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ, ТО ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ЗРОБИТИ ВСЕ МОЖЛИВЕ, ЩОБ ВІДНОВИТИ ТВОЄ ФІЗИЧНЕ ТА ДУШЕВНЕ ЗДОРОВ'Я І ДАТИ ТОБІ МОЖЛИВІСТЬ ПОВЕРНУТИСЯ ДО СУСПІЛЬСТВА.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Покращувати та поширювати роботу телефонних служб допомоги для дітей.

- Домогтися, щоб служби допомоги мали номери не більше з цифр, були безкоштовними і працювали цілодобово. Інформувати дітей про існування таких телефонних служб, зокрема в школі.

ВІДПРАВЛЕННЯ ДИТЯЧОГО ПРАВОСУДДЯ (ЮВЕНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ)

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

• Діти у конфлікті із законом замість допомоги отримують жорстке покарання, як-от утримання під вартою до суду та під час судового процесу, засудження до ув'язнення. Як наслідок — високий відсоток людей, що перебувають у в'язницях, — це діти.

• Тривалість ув'язнення для дітей віком 16—17 років може сягати 15 років.

• Діти до 14 років, які перебувають у конфлікті із законом, поміщуються до закритих виправних закладів, попри те, що таке покарання може застосовуватись лише після 14 років.

• Не отримуючи належної соціальної допомоги, діти вдаються до повторних правопорушень.

Система правосуддя — всі інститути і процедури (такі як суди, адвокатура і в'язниці), створені суспільством, щоб боротися зі злочинністю та людьми, які порушують закон.

СТАТТЯ 40. ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАВОПОРУШНИКІВ.

ЯКЩО ТЕБЕ ЗВИНУВАЛИ В ПОРУШЕННІ ЗАКОНІВ, З ТОБОЮ ПОВИННІ ПОВОДИТИСЯ ТАК, АБИ ТВОЯ ЛЮДСЬКА ГІДНІСТЬ БУЛА ЗБЕРЕЖЕНА. ТИ МАЄШ ПРАВО НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ І МОЖЕШ БУТИ ЗАСУДЖЕНИЙ ДО ТЮРЕМНОГО УВ'ЯЗНЕННЯ ТІЛЬКИ ЗА ДУЖЕ ТЯЖКІ ЗЛОЧИНИ.

СТАТТЯ 37. ЗАХИСТ ВІД КАТУВАНЬ, ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ ТА ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ.

ЯКЩО ТИ ПОРУШИВ ЗАКОН, З ТОБОЮ НЕ ПОВИННІ ПОВОДИТИСЯ ЖОРСТОКО. ТЕБЕ НЕ МОЖУТЬ ВІДПРАВИТИ У В'ЯЗНИЦЮ РАЗОМ ІЗ ДОРОСЛИМИ, У ТЕБЕ МАЄ БУТИ МОЖЛИВІСТЬ ПІДТРИМУВАТИ КОНТАКТИ ЗІ СВОЄЮ СІМ'ЄЮ.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

• Запровадити систему правосуддя для дитини у контакті/конфлікті із законом, яка відповідає міжнародним стандартам, а саме:

• Діти у конфлікті із законом замість покарання ув'язненням мають отримувати реабілітаційну допомогу, можливість примиритися з тими, кому нашкодили, відбутися громадськими роботами або отримати відстрочення покарання.

• Запровадити на законодавчому рівні та на практиці єдиний мінімальний вік кримінальної відповідальності відповідно до Загального коментаря № 10 (2007).

• Запобігати поміщенню дітей у віці від 11 до 14 років, які визнанні винними у скоєнні суспільно небезпечних діянь, до закритих закладів. Замість цього проводити необхідну соціальну роботу з такими дітьми.

• Посилити соціальну підтримку шляхом навчання та збільшення кількості спеціалістів (напр., соціальних працівників) з роботи з дітьми, що перебувають у конфлікті із законом.

• Співпрацювати з відповідними установами ООН.

Вік кримінальної відповідальності — це вік, після набуття якого людина, яка скоїла правопорушення або злочин, підлягає покаранню. В Україні такий вік становить 16 років, а за особливо серйозні злочини — 14.

ДІТИ — ЖЕРТВИ ТА СВІДКИ ЗЛОЧИНІВ

СТАТТЯ 39. відновлювальний догляд. ЯКЩО ТИ СТАВ ЖЕРТВОЮ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ, КОНФЛІКТУ, ТОРТУР, ЗНЕВАГИ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ, ТО ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ЗРОБИТИ ВСЕ МОЖЛИВЕ, ЩОБ ВІДНОВИТИ ТВОЄ ФІЗИЧНЕ ТА ДУШЕВНЕ ЗДОРОВ'Я І ДАТИ ТОБІ МОЖЛИВІСТЬ ПОВЕРНУТИСЯ ДО СУСПІЛЬСТВА.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Національне законодавство не передбачає, на жаль, спеціальних заходів щодо захисту дітей, які стали жертвами та свідками злочину, під час кримінального розслідування справи.

- До дітей, задіяних у проституції, слід ставитись як до жертв, а не як до правопорушників, і це має бути прописано в законі.

РІШЕННЯ, ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Забезпечити повноцінний захист усім дітям-жертвам (ідеться, зокрема, про дітей, постраждалих від жорстокого поводження, домашнього насильства, сексуальної та економічної експлуатації, викрадення і торгівлі).

- Органи влади ніколи не повинні ставитись до дітей — жертв та свідків злочинів як до правопорушників.

Повноцінний захист має передбачати:

адаптацію всіх процедур кримінального судочинства з врахуванням уразливості дітей-жертв та свідків злочинів;

інформування дітей-жертв та свідків про їх права, терміни і хід судочинства та про рішення щодо їхніх справ;

забезпечення того, щоб думки, потреби і проблеми дітей-жертв враховувались;

надання дітям-жертвам відповідної допомоги та підтримки;

захист особистого життя і особи дітей-жертв та вжиття заходів з метою уникнення небажаного розповсюдження інформації, яка могла б призвести до розголошення конфіденційної інформації про дитину-жертву;

захист дітей-жертв, а також їхніх сімей та свідків, які виступають від їхнього імені, від залякування та помсти;

недопущення надмірних затримок із винесенням рішень щодо справ та виконанням розпоряджень і постанов щодо надання компенсації дітям-жертвам.

ДІТИ ІЗ ЧИСЛА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЧИ ТУБІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ

СТАТТЯ 30.

ДІТИ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО МЕНШИН І КОРИННОГО НАСЕЛЕННЯ.

ТИ МАЄШ ПРАВО ГОВОРИТИ РІДНОЮ МОВОЮ, ДОТРИМУВАТИСЯ РІДНИХ ЗВИЧАЇВ І СПОВІДУВАТИ СВОЮ РЕЛІГІЮ НЕЗАЛЕЖНО ВІД ТОГО, ЧИ ПОДІЛЯЮТЬ ЇХ БІЛЬШІСТЬ ЛЮДЕЙ У ТВОЙ КРАЇНІ.

ПРОБЛЕМИ,

ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Діти із сімей етнічних меншин стикаються з багатьма проблемами, як-от обмежений доступ до освіти, медичних та соціальних послуг, переслідування правоохоронними органами.

- Це, зокрема, стосується дітей-рома та дітей кримських татар

РІШЕННЯ,

ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Прийняти комплексний закон, що заборонятиме будь-які форми дискримінації людини.

- Проаналізувати доступ етнічних меншин до реалізації своїх прав.

- Запобігати будь-яким формам дискримінації з боку держави і спрямовувати зусилля на захист прав дітей, які належать до меншин.

- Спрямовувати зусилля на забезпечення права на освіту усіх дітей, які належать до етнічних меншин, приділяючи особливу увагу дітям ромської національності та дітям кримських татар.

- Запроваджувати інклюзивне навчання у системі загальної та середньої освіти.

ЗАГАЛЬНІ ЗАХОДИ З ВПРОВАДЖЕННЯ (Статті 4, 42, а також пункт 6 Статті 44 Конвенції)

СТАТТЯ 4.

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВ, ВИЗНАЧЕНИХ КОНВЕНЦІЄЮ.

ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ПОДБАТИ ПРО ТЕ, ЩОБ ПРАВА, ВИЗНАЧЕНІ ЦІЄЮ КОНВЕНЦІЄЮ, БУЛИ ДОСТУПНІ ТОБІ Й УСІМ ДІТЯМ.

СТАТТЯ 41.

ЗАСТОСУВАННЯ НАЙКРАЩИХ НОРМ.

ЯКЩО ЗАКОНИ ТВОЄЇ КРАЇНИ ЗАХИЩАЮТЬ ПРАВА ДИТИНИ КРАЩЕ, НІЖ ПОЛОЖЕННЯ ЦІЄЇ КОНВЕНЦІЇ, ТО СЛІД ЗАСТОСОВУВАТИ ЗАКОНИ ЦІЄЇ КРАЇНИ.

СТАТТЯ 42.

ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КОНВЕНЦІЮ.

ДЕРЖАВА ЗОБОВ'ЯЗАНА ПОШИРЮВАТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО КОНВЕНЦІЮ СЕРЕД ДОРΟΣЛИХ, УСТАНОВ І ДІТЕЙ.

СТАТТІ 43—54.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВ.

ЦІ СТАТТІ ПОЯСНЮЮТЬ, ЯК ДОРΟΣЛІ ТА ДЕРЖАВИ МУСЯТЬ ПРАЦЮВАТИ РАЗОМ, АБИ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ДІТЕЙ.

ПРОБЛЕМИ, ЯКІ БАЧИТЬ КОМІТЕТ ООН В УКРАЇНІ

- Попередні рекомендації Комітету були розглянуті недостатньо і лише частково.

- Національне законодавство України не повною мірою відповідає принципам та нормам Конвенції про права дитини.

- За впровадження положень Конвенції відповідають різні державні органи, проте немає єдиного, який би узгоджував всі дії.

- Незважаючи на призначення Спеціального представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань захисту прав дитини, рівноправ'я та недискримінації й створення відділу захисту прав дітей та гендерної рівності, немає незалежного механізму для аналізу впровадження Конвенції.

- Є недостатнім виділення коштів на дитину та забезпечення фінансування необхідних соціальних послуг.

- Не всі дорослі знають та розуміють Конвенцію про права дитини.

Гендерна рівність означає надання рівних можливостей хлопцям та дівчатам, чоловікам і жінкам в усіх сферах громадського та приватного життя, а також урахування їхніх особливих потреб при формуванні державної політики та програм допомоги і підтримки. Це не означає, що обидві статі є однаковими, а радше те, що вони є рівними у правах та повинні мати однакові можливості їх реалізувати. Незважаючи на те, що протягом останнього століття у сфері гендерної рівності та ставлення до цього питання в суспільстві досягнуто значного прогресу, в Україні все ще існують перешкоди на шляху до гендерної рівності. Так, дослідження засвідчують: молоді парубки заробляють більше, ніж дівчата; якщо молоді люди живуть разом, дівчата виконують удвічі більше хатньої роботи, ніж парубки; лише незначна кількість молодих татусів беруть відпустку з догляду за дитиною у тих країнах, де це можливо.

Незалежний механізм – необхідна характеристика національних правозахисних установ, що передбачає незалежність від уряду, позаполітичність, абсолютну неупередженість та справедливість, здатність критикувати та надавати рекомендації, наявність широких повноважень для розслідування будь-якої ситуації, адекватного матеріального забезпечення, зокрема для того, щоб надавати допомогу та розглядати скарги на безоплатній основі й бути вільними від фінансового контролю держави.

Паризькі принципи (повна назва – Принципи, які стосуються національних установ, що заохочують і захищають права людини) – документ Генеральної асамблеї ООН, в якому зазначені основні характеристики, повноваження та функції національних правозахисних установ, що відіграють важливу роль у заохоченні та захисті прав людини, зокрема дитини. Генеральна асамблея ООН закликає держави створювати та зміцнювати національні правозахисні установи для запобігання порушенню прав людини, зокрема дитини, та вести боротьбу з ними.

Омбудсмен – (від швед. *ombudsman* – «уповноважена особа», дослівно перекладається як довірена особа) – посадова особа, на яку покладаються функції контролю за діяльністю органів влади і яка виступає своєрідним арбітром між людиною і владою. Має необхідні повноваження для розслідування справ щодо порушення прав людини, надання допомоги у поновленні її прав. Кінцева мета діяльності омбудсмена – допомогти конкретній людині та сприяти унеможливленню таких порушень щодо інших.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – омбудсмен України – здійснює парламентський контроль стану дотримання прав дорослих і дітей на території України та в межах її юрисдикції.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – Ніна Карпачова (тел.+ 38-044-253-75-89, електронна пошта: omb@ombudsman.gov.ua).

Омбудсмен у справах дітей – посадова особа, на яку покладаються функції контролю за дотриманням законних прав та інтересів дітей. В Україні працюють дві посадові особи, які можуть називатися омбудсменами у справах дітей:

Наталія Іванова, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань захисту прав дитини, рівноправ'я та недискримінації (тел: (044) 253-75-89);

Юрій Павленко, уповноважений Президента України з прав дитини. (тел: (044) 255-78-03, pavlenko@aru.gov.ua)

РІШЕННЯ,

ЯКЕ ПРОПОНУЄ КОМІТЕТ, АБО ЩО СЛІД ЗДІЙСНИТИ В УКРАЇНІ

- Переглянути усе національне законодавство з тим, щоб забезпечити його повну відповідність положенням Конвенції.
- Створити незалежний механізм у повній відповідності до Паризьких принципів щодо статусу національних правозахисних установ для аналізу впровадження Конвенції. З огляду на це Комітет рекомендує державі-учасниці прийняти закон про омбудсмена у справах дітей.
- Вдосконалити розподіл коштів на дітей на центральному та місцевому рівнях згідно з реальними потребами дітей та їхніх сімей.
- Вжити заходи для подолання бідності.
- Широко розповсюджувати інформацію про Конвенцію серед громадськості.
- Навчати спеціалістів, ознайомлюючи їх зі змістом Конвенції (зокрема міліціонерів, лікарів, учителів, суддів, журналістів, соціальних працівників, співробітників імміграційних служб).
- Залучати громадськість для впровадження Конвенції про права дитини.
- Впроваджувати міжнародні стандарти в інтересах дитини.
- Підтримувати співпрацю з регіональними та міжнародними структурами.
- Поширювати рекомендації, широко оприлюднювати звіти про впровадження Конвенції різними мовами, що використовуються в країні.

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОБ'ЄДНАННЯ, ЯКІ БРАЛИ УЧАСТЬ У ПІДГОТОВЦІ АДАПТОВАНОЇ ВЕРСІЇ ЗАКЛЮЧНИХ ЗАУВАЖЕНЬ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ КОМІТЕТУ З ПРАВ ДИТИНИ ООН:

АСОЦІАЦІЯ МОЛОДИХ ПРОФЕСІОНАЛІВ «КЛАС»

Метою Асоціації є залучення молоді до активної участі в суспільному житті, посилення її освітнього, лідерського, творчого та соціального потенціалу, допомога та соціально-психологічна підтримка молодих людей, що опинилися в тяжких життєвих умовах. Робота Асоціації будується на засадах соціальної відповідальності, інтеграції, рівної соціальної участі та гендерного балансу.

Контактна інформація

Поштова адреса:

а/с 3058, Харків, 61034.

Тел.: (067) 5747902,

(057) 7573465.

e-mail: kolena2000@ukr.net;

contact@class.org.ua

ДАНСЬКА РАДА З ПИТАНЬ БІЖЕНЦІВ

Проект «Правовий та соціальний захист дітей-біженців та дітей — шукачів притулку в Україні, Молдові та Білорусі».

Моніторинг дотримання прав дітей — шукачів притулку.

Підтримка державних органів України, Білорусі та Молдови у сфері захисту прав дітей-біженців.

Юридичний та соціальний супровід.

Контактна інформація

Поштова адреса:

вул. Пушкінська, 2-4/7,

оф. 9, м. Київ, 01034.

Електронна пошта:

dina.gud@drc.dk

ВСЕУКРАЇНСЬКА ФУНДАЦІЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ

Метою ВФЗПД є сприяння збиранню, узагальненню, аналізу інформації про становище дітей в Україні, координації роботи у царині охорони дитинства та реалізації проектів, спрямованих на імплементацію законодавчих, соціальних та інституційних ініціатив для найповнішого забезпечення прав дітей.

ВФЗПД як правозахисна громадська організація сприяє державним та урядовим органам України в належному виконанні ними положень Конвенції ООН про права дитини, ухвалених Генеральною асамблеєю ООН та підписаних Україною.

Контактна інформація

Поштова адреса:

м. Київ, вул. Предславинська,

49, оф. 4; 03150, Україна.

Тел.: +380443319898.

Факс: +380445283748.

Електронна пошта::

jane_p@ukr.net

Сайт організації:

<http://childfund.com.ua>

ДИТЯЧА ЕКОЛОГІЧНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ФЛОРА»

Основні напрямки діяльності: просвітницький, соціальний (захист дітей та підлітків), екологічний. Основний принцип роботи – молодь для молоді.

Контактна інформація

Адреса: 25015, м. Кіровоград,
вул. Єгорова, 19, кв. 2, Україна.

Тел.: +380522270463.

Електронна пошта:

Flora2000@inbox.ru

Сайт організації:

<http://childflora.org.ua>

«ЖІНОЧИЙ КОНСОРЦІУМ УКРАЇНИ»

Основні напрямки діяльності: проведення адвокаційних, навчальних та просвітницьких ініціатив, спрямованих на попередження насильства над жінками та дітьми, зокрема домашнього; подолання торгівлі людьми та просування рівних прав і можливостей жінок.

Контактна інформація

Поштова адреса:

вул. Костьольна, 10, кв. 28,

м. Київ, 01001.

Тел.: +380445926854.

Факс: +380442790026.
Електронна пошта:
info@wcu-network.org.ua
Сайт організації:
<http://wcu-network.org.ua>

ПАРТНЕРСТВО «КОЖНІЙ ДИТИНІ» В УКРАЇНІ

Основні напрямки діяльності: запобігання розміщенню дітей в інтернатних закладах, повернення дітей у рідні сім'ї, влаштування у сімейні форми виховання (опіка й піклування, усиновлення, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу) або переведення в ту чи іншу форму самостійного життя.

Контактна інформація

Поштова адреса:
вул. Комінтерна 28,
м. Київ, 01032.
Тел: 0443590210.
Факс: 0443590211.
Електронна адреса:
info@everychild.org.ua
Сайт організації:
<http://www.everychild.org.ua>

ПРАВОВАХИСНИЙ ЦЕНТР «ПОСТУП»

З 2000 року працює у сфері захисту прав та інтересів дітей груп ризику (соціальні сиріти, «діти вулиці»). З 2000 по 2004 роки на базі організації працював денний реабілітаційний центр для безпритульних дітей. З 2008 року ПЦ «Поступ» здійснює координацію мережі дитячих правозахисних приймалень у Луганській області, на базі організації

працює центр правової допомоги дітям уразливих груп.

Контактна інформація

Поштова адреса: вул. 30-річчя
Перемоги, 2, кв. 50,
м. Луганськ, 91050.
Тел.: 064.249.5963, 050.623.5846.
e-mail: reutski@gmail.com
Сайт організації:
<http://postup.lg.ua>

«ГЕНДЕРНА АГЕНЦІЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ ТА ІНФОРМАЦІЇ», ГРУПА ІВFAN-СУМИ.

Основні напрямки діяльності: надання інформаційно-консультативних послуг у сферах молодіжної та гендерної політики; пропаганда, захист та підтримка грудного вигодовування.

Контактна інформація

Поштова адреса:
вул. Антонова 1/41, Суми, 40030.
Тел. 0509249433, (0542)620957.
Контактна особа –
Юлія Савельєва.

ФУНДАЦІЯ «ГРОМАДСЬКА АЛЬТЕРНАТИВА»

Основні напрямки діяльності: просвітницькі програми з прав людини і прав дитини; моніторинг дотримання прав людини; попередження насильства і жорстокого поводження з дітьми; упровадження європейських стандартів прав людини в українське судочинство; права людини в школі.

Контактна інформація

Поштова адреса: 72/48,
проспект Леніна, Харків, 61103.
Тел: +380504023456.
Факс: +380573450707.
E-mail: public.alternative@gmail.com

ЧЕРНІГІВСЬКА ГО «М'АРТ»

Місія організації: сприяння розвиткові можливостей дітей та молоді захищати свої права.

Основними напрямками діяльності є:
моніторинг дотримання прав людини;
просвіта у сфері прав людини, та громадянська освіта;
правова допомога в захисті прав людини (представлення інтересів у суді та інших органах влади, юридичні консультації);
організація і підтримка громадянських акцій, спрямованих на захист прав людини;
консолідація зусиль усіх секторів суспільства навколо проблем прав людини.

Контактна інформація

Поштова адреса: а/с 79,
Чернігів, 14000.
Тел.: 0462774110.
e-mail: mart.ngo@googlemail.com

КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ

ЗА ЗАХИСТОМ СВОЇХ ПРАВ КОЖНА ДИТИНА МОЖЕ ЗВЕРНУТИСЯ ДО:

УПОВНОВАЖЕНОЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ – Ніни Карпачової або її представниці з питань захисту прав дитини, рівноправ'я та недискримінації – Наталії Іванової, написавши лист за адресою: 01008, м. Київ, вул. Інституцька, 21/8 або зателефонувавши на «гарячу лінію»: + 38-044-253-75-89 чи електронною поштою: omb@ombudsman.gov.ua.

УПОВНОВАЖЕНОГО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ З ПРАВ ДИТИНИ – Юрія Павленко, за телефоном +38-044-255-78-03 або електронною поштою: pavlenko@apu.gov.ua.

В УКРАЇНІ ТАКОЖ ІСНУЄ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНА ТЕЛЕФОННА ЛІНІЯ ДОВІРИ ДЛЯ ДІТЕЙ.

0-800-500-33-5 або 386

Телефонні дзвінки за цими телефонами є безкоштовними.

Також у кожній області та в кожному місті працює низка державних та громадських організацій, серед них і служби у справах дітей. Дізнатися номер телефону цієї служби у вашому місті або регіоні ти можеш на сайті <http://www.ditu.gov.ua/network>.

Ви зараз тримаєте в руках документ, який є важливим для всіх дітей та підлітків в Україні, оскільки впливає на дотримання прав кожної дитини.

Цей документ називається «Заключні зауваження та рекомендації Комітету ООН з прав дитини: Україна» (скорочено *Заключні рекомендації*). Він був підготовлений узимку 2011 року. В ньому Комітет визначає основні порушення прав дитини в Україні та висловлює своє бачення того, яким чином ці порушення можна усунути.

Заключні рекомендації написали для того, щоб допомогти Україні змінити на краще ситуацію, яка склалася із захистом прав дитини. На нього мають орієнтуватися всі без винятку установи і служби, які працюють з дітьми та для дітей. У 2017 році Україна звітуватиме перед експертами Комітету ООН з прав дитини про те, яким чином вона виконала ці рекомендації.

ТЕКСТ ПІДГОТУВАЛИ: Марія Алексєєнко, Костянтин Шендеровський, Оксана Москаленко
Коректор: Тетяна Небесна

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОБ'ЄДНАННЯ, ЯКІ БРАЛИ УЧАСТЬ У ПІДГОТОВЦІ АДАПТОВАНОЇ ВЕРСІЇ:

Асоціація молодих професіоналів «Клас»

Данська Рада з питань біженців

Всеукраїнська громадська організація «Жіночий консорціум України»

Всеукраїнська Фундація «Захист Прав Дітей»

Дитяча екологічна громадська організація «Флора»

Партнерство «Кожній дитині» в Україні

Правозахисний центр «Поступ»

Сумська обласна молодіжна «Гендерна агенція консультацій та інформації»

Харківська обласна фундація «Громадська Альтернатива»

Чернігівська ГО «М'Арт»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

учні 9А класу Калинівської
ЗОШ I-III ст.

Броварського району
Київської області

АДРЕСА ДЛЯ ЛИСТУВАННЯ:

Жіночий консорціум України

вул. Костьольна, 10, кв. 28

м. Київ, 01001

info@wcu-network.org.ua

wcu-network.org.ua

Дана публікація стала можлива завдяки фінансової та експертної підтримки Шведської громадської організації «Save the Children Sweden».

ДЖЕРЕЛА

Ініціатива Розмаїття, <http://diversipedia.org.ua/>

«Компасито: посobie по обученію дітей правам человека», <http://www.eycb.coe.int/compasito/ru/contents.html>

Матеріали Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН про становище дітей, яка відбулась з 8 по 10 травня 2002 року, <http://www.un.org/russian/document/gadocs/27spec/>

Нечипоренко О.Л. Знайомтесь: Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. – К.: [Ін-т громадян. сусп-ва], 2003. – 24 с.

Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії

http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_b09